

Brüsszel, 2021.3.3.
COM(2021) 101 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021–2030)

Egyenlőségközpontú Unió: Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021–2030)

„A fogyatékossgal élő személyeknek joguk van a jó munkahelyi körülményekhez, az önálló élethez, az esélyegyenlőséghez, valamint ahhoz, hogy teljes mértékben részt vehessenek közösségük életében. Mindenkinek joga van a korlátok nélküli élethez. Közösségként pedig kötelességünk, hogy másokéval azonos alapon biztosítsuk a társadalomban való teljes körű részvételüket.”

Von der Leyen bizottsági elnök¹

1. Jövőkép és a fellépés szükségessége

Az Európai Unió az egyenlőség, a társadalmi méltányosság, a szabadság, a demokrácia és az emberi jogok értékeiben gyökerezik. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) és az Európai Unió Alapjogi Chartája biztosítja az alapot a megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelemhez, és az egyenlőséget az uniós szakpolitikák sarokkövévé teszi. Von der Leyen elnök a Bizottság egyik prioritásaként bejelentette, hogy minden értelemben véve létrehozza az egyenlőségközpontú Uniót.

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény (a továbbiakban: ENSZ-egyezmény vagy egyezmény) 2006. évi elfogadása áttörést jelentett a fogyatékossgal élő személyek jogaira vonatkozó minimumszabályok meghatározásában². Az EU és tagállamai részes felei a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek, és folyamatban van annak végrehajtása³.

A szociális jogok európai pilléré⁴ irányítúként szolgál a foglalkoztatás- és szociálpolitikához, és azt 2017-ben az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság közösen hirdette ki. A pillér 17. alapelve hangsúlyozza, hogy a fogyatékossgal élő személyeknek joguk van a jövedelemtámogatáshoz, amely lehetővé teszi, hogy méltóságban éljenek, olyan szolgáltatások álljanak rendelkezésükre, amelyek biztosítják számukra a munkaerőpiacon és a társadalomban való részvételt, valamint az igényeiknek megfelelő munkakörnyezetet.

A 2010–2020 közötti időszakra szóló, európai fogyatékossgügyi stratégia⁵ megnyitotta az utat az akadálymentes Európa felé, és az uniós alapokból is támogatott intézkedéseket mozdított elő annak érdekében, hogy az EU-ban mintegy 87 millió, valamilyen formában fogyatékossgal élő személy élete javuljon⁶. Az értékelés⁷ azt mutatja, hogy számos területen hozzájárult a helyzet javításához, különösen az akadálymentesítéshez és a fogyatékossgal élő személyek jogainak előmozdításához azáltal, hogy a fogyatékossgot kiemelt helyen kezeli az uniós napirenden.

¹ Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke, [A fogyatékossgal élő személyek európai napja, 2020.](#)

² [A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény.](#)

³ [Uniós szintű végrehajtás.](#)

⁴ [A szociális jogok európai pillérének intézményközi kihirdetése](#) (2017/C 428/09).

⁵ A Bizottság közleménye (COM(2010) 636 végleges): [Európai fogyatékossgügyi stratégia 2010–2020.](#)

⁶ Adatok: EU SILC (jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó uniós statisztika) és EU LFS (uniós munkaerő-felmérés). Az EU 16 éves kor feletti lakosságának 24,7 %-a korlátozott a tevékenységeiben, 17,7 % mérsékelt, 7 % pedig súlyosan; S. Grammenos/M. Priestley, 2020: [Europe 2020 data and people with disabilities \(2020. évi európai adatok és fogyatékossgal élő személyek\).](#)

⁷ A Bizottság közleménye (SWD(2020) 291 final): [Az európai fogyatékossgügyi stratégia \(2010–2020\) értékelése.](#)

Mindazonáltal a fogyatékossgal élő személyek továbbra is jelentős akadályokba ütköznek az egészségüghöz, az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz és a szabadidős tevékenységekhez való hozzáférés, valamint a politikai életben való részvétel terén. A fogyatékossgal nem rendelkező személyekhez képest (18,4 %) nagyobb mértékben ki vannak téve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának (28,4 %). A fogyatékossgal élő személyek több mint fele azt állítja, hogy 2019-ben személyesen érezte, hogy hátrányos megkülönböztetésben részesül⁸.

A Covid19-világjárvány és annak gazdasági következményei még sürgetőbbé teszik e probléma kezelését, mivel az felerősítette az akadályokat és egyenlőtlenségeket⁹. A bentlakásos gondozásban részesülő, fogyatékossgal élő személyek körében magasabb fertőzési arány tapasztalható, ugyanakkor a közösségi távolságtartásra vonatkozó szabályok miatt ők elszigeteltek. A közösségben és otthon élők csak korlátozottan férnek hozzá a személyes szolgáltatásokhoz, ami veszélybe sodorhatja az önálló életvitelt. A telekonferenciákhoz, a távmunka megszervezéséhez, a távoktatáshoz, az online vásárláshoz és a Covid19-hez kapcsolódó információkhoz való hozzáféréshez szükséges IKT-eszközök korlátozott akadálymentessége még a kis feladatokat is megnehezíti. Az EU gyors intézkedéseket hozott a világjárvány társadalmi-gazdasági következményeinek enyhítésére annak érdekében, hogy az egyenlőtlenségeket kezelő, méltányos és inkluzív helyreállítást biztosítson. A Bizottság már 2020 tavaszán támogatta a vészhelyzeti intézkedéseket¹⁰, és májusban nagyszabású helyreállítási tervet javasolt Európa számára¹¹. Az EU következő hosszú távú költségvetése a NextGenerationEU-val¹² együtt a valaha elfogadott legnagyobb ösztönző csomagot jelenti. A csomag támogatni fogja a fogyatékossgal élő személyekre is kiterjedő Covid19-válaszintézkedéseket és helyreállítást¹³.

Eljött az ideje az európai fellépés fokozásának. Az Európai Parlament¹⁴ az egyezmény valamennyi területére kiterjedő, megújított fogyatékossgügyi stratégiát szorgalmazott, és a Tanács elkötelezett az egyezmény végrehajtásával kapcsolatos munka folytatása mellett¹⁵. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Európai Bizottsága kiemelte az akadálymentesség és az önálló életvitel szerepét, valamint az irányítás és a nyomon követés fontosságát¹⁶.

E stratégia célja, hogy a következő évtizedben az EU-n belül és azon túl is jobbá tegye a fogyatékossgal élő személyek életét. E stratégia célkitűzései csak nemzeti és uniós szintű, összehangolt fellépéssel érhetők el, és a tagállamok, valamint a regionális és helyi

⁸ 493. sz. Eurobarométer tematikus felmérés, [Discrimination in the EU \(Megkülönböztetés az Európai Unióban\)](#), 2019. május.

⁹ [Az ENSZ fogyatékossgal élő személyekkel és a Covid19-cel kapcsolatos erőforrásai](#).

¹⁰ [Kohéziós politikai fellépés a koronavírusszal szemben](#): Európai Szolidaritási Alap; A koronavírusra való reagálást célzó beruházási kezdeményezés; REACT-EU (Kohéziós célú és az európai területeknek nyújtandó helyreállítási segítség) csomag.

¹¹ A Bizottság közleménye (COM(2020) 456 final): [Európa nagy pillanata: Helyreállítás és felkészülés – a jövő generációért](#).

¹² A Bizottság közleménye (COM(2020) 442 final): [Uniós költségvetés – az európai helyreállítási terv motorja](#).

¹³ Az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője, valamint Borrell alelnök, Jourova alelnök és John Dalli biztos [együttes nyilatkozatában](#) foglaltaknak megfelelően.

¹⁴ Az Európai Parlament 2020. június 18-i állásfoglalása [a 2020 utáni időszakra vonatkozó európai fogyatékossgügyi stratégiáról](#).

¹⁵ A Tanács következtetései, 2019: [A munkaerőpiacon kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek foglalkoztatásának javítása](#); [A Tanács következtetései a fogyatékossgal élő személyek sportban való részvételi lehetőségéről](#).

¹⁶ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB), 2019: [A fogyatékossgal élő személyek jogaival kapcsolatos, 2020–2030 közötti időszakra vonatkozó menetrend kialakítása](#); A Régiók Európai Bizottsága, 2017: [Az intézményesített csökkenése az ellátórendszerekben helyi és regionális szinten](#).

hatóságok határozott elköteleződésére van szükség a Bizottság által javasolt intézkedések végrehajtása mellett.

Egyes területeken – mint például a közlekedés vagy a belső piac területén – az EU a tagállamokkal megosztott hatáskörrel rendelkezik. Más releváns területeken, például az egészségügy, az oktatás és a kultúra területén a fő hatáskör továbbra is a tagállamokhoz tartozik, és az EU támogató szerepet tölt be. Ezért továbbra is a tagállamok elsődleges felelőssége, hogy nemzeti fogyatékosügyi politikáikat a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtására vonatkozó kötelezettségeiknek és az alkalmazandó uniós szabályoknak megfelelően alakítsák ki. A szóban forgó stratégia azt is biztosítani fogja, hogy a Bizottság jó példával járjon elől a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtásában, és fokozza a többi uniós intézménnyel e célból folytatott munkáját.

Ez a stratégia figyelembe veszi a fogyatékossgal sokféleségét, amely a gyakran láthatatlan, környezeti akadályokba ütköző, hosszú távú fizikai, szellemi, intellektuális vagy érzékszervi károsodások közötti kölcsönhatásokból ered, valamint azt a kockázatot, hogy a fogyatékossgal gyakorisága az életkor előrehaladtával nőhet, továbbá hogy a 65 év felettek közel fele valamilyen fogyatékossgal él. Előmozdítja az interszekcionális megközelítést, és kezeli az identitások (nemi, faji, etnikai, szexuális, vallási identitások) metszéspontjában található, nehéz társadalmi-gazdasági vagy egyéb kiszolgáltatott helyzetben lévő, fogyatékossgal élő személyek előtt álló konkrét akadályokat. A fogyatékossgal élő személyek közül különös figyelmet kell fordítani a nőkre, a gyermekekre, az idősekre, a hajléktalanokra, a menekültekre, a migránsokra, a romákra és más etnikai kisebbségekre.

A stratégia támogatja a zöld és digitális átállást és az egészséges Európát¹⁷, ezáltal hozzájárul a fenntartható, reziliens, innovatív és méltányos Unió megteremtéséhez. Ez a Bizottság által elfogadott, a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv részét képezi. A megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelem érdekében elfogadott esélyegyenlőségi stratégiák kiegészítéseként ez a stratégia hozzá fog járulni az egyenlőségközpontú Unió megvalósításához és Európának az egyenlőtlenségek elleni küzdelemben, az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak¹⁸ elérésében és az emberi jogok előmozdításában globális partnerként betöltött szerepének megerősítéséhez.

2. Akadálymentesség – a jogok, az autonómia és az egyenlőség záloga

Az épített és virtuális környezetekhez, az információs és kommunikációs technológiákhoz (IKT), árukhoz és szolgáltatásokhoz, többek közt a közlekedéshez és az infrastruktúrához való hozzáférés a jogok záloga és a fogyatékossgal élő személyek másokkal azonos alapon történő, teljes körű részvételének előfeltétele.

Több millió, fogyatékossgal élő személy ütközik akadályokba a közlekedés használata, az épületekbe való bejutás vagy az információ fogadása terén

¹⁷ [Az európai zöld megállapodás \(COM\(2019\) 640 final\)](#); [Az európai éghajlati paktum \(COM\(2020\) 788 final\)](#); [Európa digitális jövőjének megtervezése \(COM\(2020\) 67 final\)](#); [Az európai egészségügyi unió kiépítése \(COM\(2020\) 724 final\)](#); [A körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv \(COM\(2020\) 98 final\)](#); [Európai épületkorszerűsítési program \(COM\(2020\) 662\)](#); [Digitális oktatási cselekvési terv 2021–2027 \(COM\(2020\) 624 final\)](#).

¹⁸ Egyesült Nemzetek: [A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend](#).

Az elmúlt évtizedben számos uniós szabály elfogadására került sor különböző területeken annak érdekében, hogy az EU hozzáférhetőbbé váljon a fogyatékossgal élő személyek számára: a termékekre és szolgáltatásokra kiterjedő európai akadálymentesítési intézkedéscsomag, a web-akadálymentesítési irányelv, az Elektronikus Hírközlési Kódex, az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv és a szerzői jogra vonatkozó jogszabályok¹⁹. Európai akadálymentesítési szabványok bevezetésére került sor annak érdekében, hogy támogatni lehessen az épített környezetben és az IKT-ban való végrehajtást, valamint hogy a szervezetek elfogadják „a mindenki számára történő tervezés” megközelítést²⁰. Az európai szakpolitikák előmozdítják a fogyatékossgal élő személyekre is kiterjedő és számukra hozzáférhető digitális átalakulást és digitális közszolgáltatásokat²¹. A barangolásra vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatára irányuló közelmúltbeli javaslatában²² a Bizottság olyan konkrét intézkedéseket is meghatározott, amelyek célja a fogyatékossgal élő végfelhasználók segélyhívó szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek megkönnyítése.

A fogyatékossgal élő, 16 év feletti személyek **64,3 %-a** rendelkezik internetkapcsolattal otthon, míg ez az arány a fogyatékossgal nem rendelkezők körében **87,9 %**

Az utasjogok garantálják a megkülönböztetésmentességhez való jogot a közlekedéshez való hozzáférés terén, valamint az ingyenes segítségnyújtást a légi, vasúti, tengeri vagy autóbuzsos utazást igénybe vevő, fogyatékossgal élő és csökkent mozgásképességű utasok számára²³. Az Access City díj²⁴ olyan egységes, ágazatokon átívelő megközelítést ösztönzött, amely túlmutat a jog által meghatározott minimumkövetelményeken. A Bizottság továbbá azt javasolta, hogy az energiahatékonyság javítását célzó épületfelújításokkal összefüggésben biztosítani kell az akadálymentesség akadályainak felszámolását²⁵.

Az uniós szabályok kötelezővé teszik a tagállamok számára, hogy részesüljenek a megosztott irányítású alapok előnyeiből, és a hozzáférhető áruk, szolgáltatások és infrastruktúra beszerzése kötelező a közbeszerzésben²⁶. A tagállamok ösztönzést kapnak arra, hogy a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében általánosan érvényesítsék a hozzáférhetőség finanszírozását.

¹⁹ 2019/882/EU irányelv: [Európai akadálymentesítési irányelv](#); 2016/2102/EU irányelv: [Web-akadálymentesítési irányelv](#);

2018/1972 irányelv: [Európai Elektronikus Hírközlési Kódex](#); Az [audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló](#) (EU) 2018/1808 [irányelv](#) és a vakok, látássérültek és nyomtatott szöveget használni képtelen személyek megjelölt művekhez való hozzáféréseinek megkönnyítéséről szóló [marrákési szerződés](#) (2013) alapján elfogadott szerzői jogi szabályozás.

²⁰ A 376., 554., 420. és 473. bizottsági felhatalmazás alapján kidolgozott akadálymentességi szabványok.

²¹ [Tallinni nyilatkozat az e-kormányzatról, 2017](#); [Berlini nyilatkozat a digitális társadalomról és az értékalapú digitális kormányzatról](#). Az uniós úrprogram adatokkal, információkkal és szolgáltatásokkal szintén támogatja az e-kormányzati politikákat.

²² A Bizottság közleménye (COM(2021) 85 final): [Javaslat – Európai parlamenti és tanácsi rendelet az Unión belüli nyilvános mobilhírközlő hálózatok közötti barangolásról \(roaming\) \(átdolgozott szöveg\)](#).

²³ [Uniós utasjogok](#); Interoperabilitás: [A Bizottság 1300/2014/EU rendelete](#).

²⁴ A Bizottság kezdeményezése: [Access City díj](#).

²⁵ A Bizottság (EU) 2019/786 ajánlása (2019. május 8.) az épületek felújításáról.

²⁶ A COM(2020) 450 final által módosított, a megosztott irányítású alapokra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendeletre irányuló bizottsági javaslat (COM(2018) 375 final); 2014/24/EU irányelv [a közbeszerzésről](#).

Ennek ellenére a fogyatékossgal élő személyek előtt álló akadályok továbbra is fennállnak, és hátráltatják az országokon és Európán belüli mobilitást, az információkhoz, valamint a termékekhez, a szolgáltatásokhoz és a lakhatáshoz való hozzáférést.

Annak érdekében, hogy Európa akadálymentessé váljon, a tagállamoknak minden vonatkozó szakpolitikába és intézkedésbe be kell építeniük az akadálymentességet, különösen az európai zöld megállapodással, az épületkorszerűsítési programmal és az új európai Bauhausszal kapcsolatos szakpolitikákban és fellépésekben, és a szakembereknek akadálymentességgel kapcsolatos képzésben kell részesülniük.

Uniós szinten a Bizottság nagy figyelmet fog fordítani az akadálymentességet szabályozó valamennyi uniós szabály helyes végrehajtására és értékelésére, valamint azonosítani fogja a hiányosságokat és a további jogalkotási intézkedések szükségességét²⁷. Az uniós szintű fellépés magában foglalja a szabványosítással és a műszaki előírásokkal kapcsolatos további munkát is. A Bizottság 2023-ig megvizsgálja a támogató technológiák belső piacának működését annak megállapítása érdekében, hogy szükség van-e további intézkedésekre, mivel a termékek támogathatóságára és tanúsítására vonatkozó eltérő tagállami szabályok veszélyeztethetik az árak versenyképességét²⁸. 2021-ben az épületkorszerűsítési programról szóló közlemény nyomán követéseként a Bizottság felül fogja vizsgálni az épületek energiahatékonyságával kapcsolatos jogszabályi keretet, amely a felújítási követelmények következtében hatással van az akadálymentesség javítására is²⁹.

Kiemelt kezdeményezés:

2022-ben a Bizottság elindítja az **AccessibleEU** európai erőforrásközpontot, hogy növelje az akadálymentességi politikák koherenciáját, és megkönnyítse a releváns ismeretekhez való hozzáférést. Ez az együttműködési keret az akadálymentesítési szabályok végrehajtásáért és érvényesítéséért felelős nemzeti hatóságokat fogja össze az akadálymentesség valamennyi területéről érkező szakértőkkel és szakemberekkel, hogy megosszák egymással a bevált gyakorlatokat az ágazatok között, ösztönözzék a szakpolitikák nemzeti és uniós szintű kidolgozását, valamint az uniós jog végrehajtásának megkönnyítését célzó eszközök és szabványok kidolgozását. A Bizottság az újonnan létrehozott **fogyatékossgügyi platform** keretében megkezdte az **AccessibleEU** előkészületeit³⁰.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ 2021-ben gyakorlati iránymutatást biztosít a tagállamok számára a **közbeszerzési irányelvek** szerinti akadálymentesítési kötelezettségek végrehajtásának támogatása érdekében, valamint előmozdítja a közbeszerzők akadálymentes vásárlásra irányuló képzését,

²⁷ A fogyatékossgal élő és a csökkent mozgásképességű személyekkel kapcsolatban a légi, vízi és autóbusszos utasok jogainak értékelése (2021) az utasjogoknak a szabályozási keretben belüli felülvizsgálata céljából (2021–2022); a web-akadálymentesítési irányelv értékelése (2022); az Európai Elektronikus Hírközlési Kódex felülvizsgálata (2025).

²⁸ A nyomon követés eredményeiről és a végrehajtási eljárás alkalmazásáról szóló jelentések, amelyeket a tagállamok első alkalommal 2021 decemberében, majd azt követően háromévente nyújtanak be a Bizottságnak, beszámolnak az irányelv gyakorlati végrehajtása, valamint a közzsféra weboldalainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítése terén elért előrehaladásról.

²⁹ Míg a középületek egy bizonyos százalékának éves felújítására vonatkozó kötelezettség jelenleg csak a központi kormányzatokra vonatkozik, azt minden közigazgatási szinten – beleértve a Bizottságot is – kiterjesztik az épületekre.

³⁰ Lásd a 7.3. szakaszt.

- ✓ 2021-ben belefoglalja az akadálymentességet és az inkluzivitást a **megerősített uniós digitális kormányzati stratégiába**, amely Európa-szerte az emberközpontú és felhasználóbarát digitális közszolgáltatásokra összpontosít, amelyek választ adnak az európai polgárok igényeire és preferenciáira, beleértve a fogyatékossgal élő személyek szükségleteit is,
- ✓ 2022-ben értékeli a **web-akadálymentesítési irányelv** alkalmazását, és felméri, hogy szükség van-e az irányelv felülvizsgálatára az azonosított – például a hatály, a technológiai fejlődés és az egyéb vonatkozó uniós jogszabályokkal való összhang terén fennálló – hiányosságok kezelése érdekében,
- ✓ 2021-ben a fenntartható és intelligens mobilitási stratégiával összhangban felülvizsgálja **az utasjogokra vonatkozó szabályozási keretet, beleértve a fogyatékossgal élő és csökkent mozgásképességű személyek jogait** a légi, vízi és autóbuzsos közlekedés terén³¹,
- ✓ 2022-ig elindítja a **vasúti infrastruktúrára vonatkozó leltárt**, azaz a vonatállomások akadálymentes részeinek leltárját azzal a céllal, hogy azonosítsa az akadálymentesség meglévő akadályait és hátráltató tényezőit³²,
- ✓ 2021-ben az akadálymentességre vonatkozó rendelkezések megerősítése érdekében felülvizsgálja a **transzeurópai közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó uniós iránymutatásokról szóló rendeletet**³³,
- ✓ 2021-ben felülvizsgálja a városi mobilitási csomagot a **fenntartható mobilitási tervezés** megerősítése érdekében, amely előírja a tagállamok számára, hogy a különböző csoportok, köztük a fogyatékossgal élő személyek igényeit figyelembe vevő helyi mobilitási terveket fogadjanak el³⁴.

3. Az uniós jogok gyakorlása

A fogyatékossgal élő személyeknek valamennyi jogot másokkal azonos alapon kell gyakorolniuk, különösen akkor, ha másik tagállamba költöznek vagy részt vesznek a politikai életben.

3.1. Szabad mozgás és tartózkodás

Ha a fogyatékossgal élő személyek munkavégzés, tanulmányok folytatása vagy egyéb okok miatt másik tagállamba költöznek, fogyatékossguk elismertetése nehézségekbe ütközhet. Ez azt jelenti, hogy az adott országban akadályozott lehet a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, többek között a jelnyelvi tolmácsolás, illetve a fogyatékossgal élő személyek ellátása terén. A határokon átívelő szolgáltatások is járhatnak kihívásokkal. A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal annak érdekében, hogy kiterjessze a fogyatékossgai státusz kölcsönös elismerésének hatályát olyan területeken, mint a munkavállalói mobilitás és a szolgáltatásnyújtás feltételeihez kapcsolódó kedvezmények.

³¹ A Bizottság közleménye (COM(2020) 789 final): [Fenntartható és intelligens mobilitási stratégia](#), 91. és 92. pont és melléklet, 63. és 64. fellépés. A légi utasoknak a fogyatékossgal élő és a csökkent mozgásképességű személyek jogairól, valamint a vízi és az autóbuzsos utasok jogairól szóló rendeleteinek (2021) értékelése folyamatban van, és várhatóan 2021 első felében fejeződik be.

³² [A Bizottság \(EU\) 2019/772 végrehajtási rendelete](#).

³³ 1315/2013/EU rendelet: [a transzeurópai közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó uniós iránymutatásokról](#); A Bizottság közleménye (COM(2020) 789 final): [Fenntartható és intelligens mobilitási stratégia](#), 23. pont és melléklet, 55. fellépés.

³⁴ A Bizottság közleménye (COM(2020) 789 final): 37. pont, és melléklet, 20. fellépés.

Kiemelt kezdeményezés:

A Bizottság 2023 végéig javasolni fogja az **európai fogyatékosági kártya** létrehozását azzal a céllal, hogy azt valamennyi tagállamban elismerjék. A program a nyolc tagállamban folyamatban lévő „európai fogyatékosági igazolvány” kísérleti projekttel³⁵ és a fogyatékosággal élő személyek európai parkolási kártyájával kapcsolatos tapasztalatokra fog építeni.

3.2. A demokratikus folyamatban való részvétel előmozdítása

A nemzeti szabályok **800 000** fogyatékosággal élő uniós polgárt fosztanak meg az európai parlamenti választásokon való részvételhez fűződő jogától, fogyatékoságukra vagy mentális egészségi problémájukra hivatkozva

A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményben előírt teljes körű politikai részvétel azt jelenti, hogy a fogyatékosággal élő személyek másokkal egyenlő alapon részt vesznek a választásokon, valamint a politikai és döntéshozatali folyamatokban.

A gyakorlatban a fogyatékosággal élő személyek gyakran nehézségekbe ütköznek jogaik gyakorlása során a korlátozott akadálymentesség (többek között a jelnyelvi tájékoztatás és kommunikáció hiánya) vagy jogképességük korlátozása miatt³⁶.

A 2019. évi európai parlamenti választásokra vonatkozó ajánlásában³⁷ a Bizottság felszólította a tagállamokat, hogy mozdítsák elő az alulreprezentált csoportok, köztük a fogyatékosággal élő személyek választójogának gyakorlását. Számos tagállam már elfogadott célzott jogi módosításokat, és az európai demokráciáról szóló cselekvési terv³⁸ előmozdítja ezt a folyamatot. A 2019. évi európai parlamenti választások végrehajtásáról szóló bizottsági jelentés megállapította, hogy további előrehaladásra van szükség³⁹. Az Európai Parlament felszólította a tagállamokat, hogy fokozzák a bevált gyakorlatok cseréjét⁴⁰ annak érdekében, hogy javítsák a fogyatékosággal élő személyek politikai részvételének feltételeit, ideértve az információk és a szavazóhelyiségek akadálymentességét is.

Az uniós polgárságról szóló, 2020. évi jelentésben⁴¹ bejelentetteknek megfelelően a Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal, többek között az európai választási

³⁵ [Európai fogyatékosági igazolvány: kísérleti projekt 8 tagállamban](#) (Belgium, Ciprus, Észtország, Finnország, Olaszország, Málta, Románia, Szlovénia).

³⁶ Infografika: Az EGSZB 2019. évi tájékoztató jelentése (SOC/554): [A fogyatékosággal élő személyek tényleges jogai arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon](#). Az EU-ban a választások szervezését nagyrészt tagállami szinten szabályozzák, és számos nemzeti jogszabály érinti a politikai hirdetéseket és kommunikációt, beleértve azok átláthatóságát is. Ebben az összefüggésben az uniós jog jelentős része releváns. Az európai parlamenti választásokkal kapcsolatban ide tartozik az 1976. évi európai választási okmány, valamint az európai politikai pártok és alapítványok jogállásáról és finanszírozásáról szóló rendelet. A Bizottság nem rendelkezik általános hatáskörrel a választási kérdésekbe való beavatkozásra. Bizonyos – például az Európai Unióról szóló szerződés 2. és 14. cikkében megállapított – alapelvek tiszteletben tartása mellett a tagállamok hatáskörébe és felelősségi körébe tartozik a választások lebonyolítására vonatkozó konkrét feltételek megállapítása, az alkalmazandó jogok és a vonatkozó normáknak való megfelelés biztosítása pedig az illetékes nemzeti közigazgatási és igazságügyi hatóságok feladata.

³⁷ A Bizottság (EU) 2018/234 ajánlása: [A 2019. évi európai parlamenti választások európai jellegének és hatékony lebonyolításának elősegítéséről](#).

³⁸ A Bizottság közleménye (COM(2020) 790 final): [Az európai demokráciára vonatkozó cselekvési terv](#).

³⁹ A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal a mutatók és az adatgyűjtés javítása érdekében, figyelembe véve az e jelentésben azonosított hiányosságokat.

⁴⁰ Az Európai Parlament 2020. november 26-i állásfoglalása: [Az európai választások értékelése](#).

⁴¹ Bizottság, 2020: [2020. évi jelentés az uniós polgárságról](#): A polgárok szerepvállalásának elősegítése és jogaik védelme.

együttműködési hálózat⁴² és az Európai Parlament keretében folytatott célzott megbeszélések révén, hogy garantálja a másokkal azonos alapon biztosított politikai jogokat a fogyatékossgal élő személyek számára. A fogyatékossgal élő személyeknek teljes mértékben részt kell venniük az Európa jövőjéről szóló konferencián.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ együttműködik a tagállamokkal az európai választási együttműködési hálózat keretében a teljes körű választási részvétel és az **európai választásoknak** az alulreprezentált polgárok, köztük a fogyatékossgal élő polgárok (mind szavazóként, mind jelöltként) számára biztosított **akadálymentességének** támogatása érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal azonos alapon gyakorolhassák politikai jogaikat,
- ✓ 2022-ben a demokráciára vonatkozó cselekvési tervben bejelentett, választásokról szóló magas szintű rendezvény keretében megvitátja az inkluzív demokráciával kapcsolatos gyakorlatokat azzal a céllal, hogy a **jelöltlisták tükrözzék társadalmaink sokszínűségét**,
- ✓ 2023-ban ennek alapján és az európai választási együttműködési hálózat keretében a tagállamokkal szoros együttműködésben útmutatót készít a fogyatékossgal élő polgárok választási folyamatban való **részvételére** vonatkozó **helyes választási gyakorlatról**,
- ✓ az európai demokráciáról szóló cselekvési tervben előirányzott, az **elektronikus szavazásról szóló gyűjteményben foglalkozik a fogyatékossgal élő polgárok igényeivel**,
- ✓ támogatja az inkluzív demokratikus részvételt, többek között a fogyatékossgal élő személyek esetében is, az új „**Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek**” program révén.

4. Tisztességes életminőség és önálló élet

Az önálló életvitel, a minőségi szociális és foglalkoztatási szolgáltatások, az akadálymentes és befogadó lakhatás, az egész életen át tartó tanulásban való részvétel, a megfelelő szociális védelem és a megerősített szociális gazdaság elengedhetetlenek ahhoz, hogy minden fogyatékossgal élő személy tisztességes életet élhessen.

Több mint **1 millió**, **fogyatékossgal élő gyermek** és 65 év alatti **felöltt**, valamint több mint **2 millió** 65 éves és annál idősebb felöltt él intézményekben

A fogyatékossgal élő személyek **50,8 %-a** foglalkoztatott, míg ez az arány a fogyatékossgal nem rendelkezők esetében **75 %**

A fogyatékossgal élő személyek **37,6 %-a** inaktív, míg ez az arány a fogyatékossgal nem rendelkezők esetében **17,6 %**

A fogyatékossgal élő személyek **28,4 %-át** veszélyezteteti a szegénység és a társadalmi kirekesztés, míg ez az arány a fogyatékossgal nem rendelkezők esetében **18,4 %**

⁴² [Európai választási együttműködési hálózat.](#)

4.1. Önálló életvitel kialakítása és a közösségi alapú szolgáltatások megerősítése

A fogyatékossgal élő személyeknek – ideértve az időseket és a fiatalokat is – ugyanolyan joguk van az önálló életvitelhez és a közösséghez tartozáshoz, a többiekével azonos választási lehetőségekkel a lakóhelyük tekintetében, valamint azzal kapcsolatban, hogy kivel és hogyan élnek. Az utóbbi évtizedben az uniós finanszírozás jelentős mértékben hozzájárult a fogyatékossgal élő személyek önálló életviteléhez és a közösségbe való beilleszkedéséhez⁴³. Az önálló életvitelhez minőségi, akadálymentes, emberközpontú és megfizethető, közösségi és családi alapú szolgáltatások széles körére van szükség, amely magában foglalja a személyi segítségnyújtást, az orvosi ellátást, valamint a szociális dolgozók beavatkozását, és ezáltal megkönnyíti a mindennapi tevékenységeket, és választási lehetőséget biztosít a fogyatékossgal élő személyek és családtagjaik számára.

A fő támogatási szolgáltatásoknak inkluzívnak és megfizethetőnek kell lenniük a fogyatékossgal élő gyermekek és az idősek számára, ugyanakkor figyelembe kell venniük a nemek közötti egyenlőséget és a kulturális tényezőket.

Még mindig sok fogyatékossgal élő személy, felnőtt és gyermek él intézményekben, főként a megfelelő közösségi alapú szolgáltatások, lakhatás és technikai segítségnyújtás elégtelen biztosítása, valamint a családoknak nyújtott támogatás és a személyes segítség korlátozott rendelkezésre állása miatt, többek között a mentális egészség területén⁴⁴. Ennek fő oka a megfelelő közösségi alapú szolgáltatások, a lakhatás és a technikai segítségnyújtás elégtelen biztosítása, valamint a családoknak nyújtott támogatás és a személyes segítség korlátozott elérhetősége, többek között a mentális egészség területén⁴⁵. A helyzet különösen nehéz a távoli és vidéki területeken. A Covid19-világjárvány rávilágított azokra a kihívásokra, amelyekkel az intézményekben élő emberek szembesülnek, és fokozta azokat.

A tagállamok között és azokon belül nyújtott szolgáltatások minősége eltérő⁴⁶. Ráadásul az ágazatot érinti a munkaerőhiány és a nehéz munkakörülmények. A vidéki területeken lakó, fogyatékossgal élő idősek jobban ki vannak téve az elégtelen szociális és egészségügyi szolgáltatásoknak⁴⁷. Az ilyen szolgáltatásokhoz való hozzáférés alacsony népsűrűségű területeken való biztosítását az idősödésről szóló zöld könyv⁴⁸ is felvetette, és azt a vidéki területek hosszú távú jövőképe keretében tovább fogják vizsgálni.

A Bizottság támogatni fogja a nemzeti, regionális és helyi hatóságokat az intézményi kitagolásra és az önálló életvitelre irányuló erőfeszítéseikben, többek között a 2021–2027-es időszakra vonatkozó kohéziós politikai szabályozási keret, az uniós alapok felhasználása, az épületkorszerűsítési program, a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek korszerűsítési komponense és a technikai támogatási eszköz révén⁴⁹.

⁴³ [Uniós finanszírozás és az intézményi kitagolás](#); a hosszú távú tartózkodást szolgáló, bentlakásos intézményeket kizárták az uniós finanszírozásból.

⁴⁴ N. Crowther (ANED), 2019: [The right to live independently and to be included in the community in European States \(Az önálló élethez és az európai államok közösségében való részvételhez való jog\)](#).

⁴⁵ Coface – FamiliesEurope, 2020: [Disability and the Family \(Fogyatékossgal és a család\)](#).

⁴⁶ Az Európai Fogyatékosügyi Szakértők Tudományos Hálózata (ANED), 2018: [Mainstreaming Disability Rights in the European Pillar of Social Rights – a compendium \(A fogyatékossgal élők jogainak általános érvényesítése a szociális jogok európai pillérében\)](#), 94ff. o.

⁴⁷ OECD, 2020. [A területek közötti jelenlegi és jövőbeli szolgáltatásnyújtásra vonatkozó politikák](#).

⁴⁸ A Bizottság közleménye (COM(2021) 50 final): [Zöld könyv az idősödésről](#).

⁴⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/240 rendelete (2021. február 10.) a Technikai Támogatási Eszköz létrehozásáról, HL L 57., 2021.2.18., 1. o.

A felgyorsult digitális átalakulás és a zöld átmenet is kínál lehetőségeket a fogyatékossgal élő személyek igényeihez igazított, helyszíni és távoli hozzáférésű szolgáltatások kialakítása terén, az információs és kommunikációs technológia (IKT), a mesterséges intelligencia és a robotika alkalmazásával. E technológiák hatékony alkalmazásához fel kell számolni a fogyatékossgal élő személyek előtt álló akadálymentességi gátakat, és be kell fektetni digitális készségeikbe.

Kiemelt kezdeményezések:

A Bizottság 2023-ig iránymutatást fog adni, amelyben **javaslatot tesz a tagállamoknak a fogyatékossgal élő személyek önálló életvitelének és a közösségbe való beilleszkedésének** javítására vonatkozóan annak érdekében, hogy lehetővé tegye a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy hozzáférhető, támogatott lakhatásban éljenek a közösségben, vagy továbbra is otthon lakhassanak (ideértve a személyes segítségnyújtási rendszereket is).

A szociális szolgáltatások jelenlegi, önkéntes európai minőségi keretrendszerére alapozva a Bizottság 2024-ig előterjeszti **a fogyatékossgal élő személyek számára nyújtott kiváló szociális szolgáltatások keretrendszerét**, hogy javítsa a fogyatékossgal élő személyek számára nyújtott szolgáltatásokat, és növelje a munkahelyek vonzerejét ezen a területen, többek között a szolgáltatók továbbképzése és átképzése révén.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ **az intézményi kitagolásra irányuló bevált gyakorlatok** végrehajtása a mentális egészség területén és valamennyi fogyatékossgal élő személy tekintetében, beleértve a gyermekeket, az intézményi ellátásról a közösségi támogatást nyújtó szolgáltatásokra való áttérés megerősítése érdekében,
- ✓ **az akadálymentes és a fogyatékossgal élő személyek** – köztük az idős személyek – **számára biztosított szociális lakhatás** finanszírozásának előmozdítása és biztosítása, többek között a fogyatékossgal élő idősök számára, valamint a fogyatékossgal élő hajléktalanok előtt álló kihívások kezelése.

4.2. Az új munkahelyekhez szükséges új készségek kialakítása

A megfelelő készségek és végzettségek a munkaerőpiacra való belépés és az ottani sikeresség előfeltétele. Az európai készségfejlesztési programban⁵⁰ foglaltaknak megfelelően ehhez olyan nemzeti készségfejlesztési stratégiákra van szükség, amelyeknek a fogyatékossgal élő személyek sajátos szükségleteire is ki kell terjedniük. Biztosítani kell az oktatáshoz és a munkaerőpiac-orientált képzéshez való egyenlő hozzáférést minden szinten. A tagállamok feladata, hogy oktatási és képzési politikáikat hozzáigazítsák a fogyatékossgal élő személyek szükségleteihez, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban.

Az általános szakképzéshez való hozzáférés joga ellenére a speciális szakiskolákba küldött, fogyatékossgal élő fiatalok aránya magas. Ez gyakran az akadálymentesség és az észszerű alkalmazkodás általános hiányának⁵¹, valamint a fogyatékossgal élő

⁵⁰ A Bizottság közleménye (COM(2020) 274 final): A fenntartható versenyképességre, a társadalmi méltányosságra és a rezilienciára vonatkozó [európai készségfejlesztési program](#).

⁵¹ Lásd: ANED, 2018, 103f. o.; Az „észszerű alkalmazkodás” az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelent, amelyek nem jelentenek aránytalan és indokolatlan terhet, és adott esetben szükségesek (a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 2. cikke).

tanulók általános szakképzési környezetben nyújtott elégtelen támogatásának tudható be. A nyitott munkaerőpiacra való átállás nehezebb, mint a hagyományos oktatási intézményekből. Emellett a fogyatékossgal élő személyek felnőttoktatásban való részvételi aránya alacsonyabb, mint a fogyatékossgal nem rendelkezőké⁵².

A fenntartható versenyképességet, társadalmi méltányosságot és rezilienciát célzó, szakképzésről szóló tanácsi ajánlás⁵³ felkéri a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki olyan szakképzési programokat, amelyek inkluzívak és akadálymentesek a kiszolgáltatott csoportok, például a fogyatékossgal élők számára. A Tanulószerződéses Gyakorlati Képzés Európai Szövetsége hozzájárul majd az azzal kapcsolatos ismeretek megosztásához, hogy a tanulószerződéses gyakorlati képzések hogyan alkalmazhatók a társadalmi befogadás eszközeként, és ösztönözni fogja a fogyatékossgal élő tanulókat támogató, minőségi tanulószerződéses gyakorlati képzésekre vonatkozó ígéreteket. A megerősített ifjúsági garancia⁵⁴ révén a Bizottság támogatja a fogyatékossgal élő fiatalok bevonását és aktiválását.

A pályaorientációs tanácsadóknak és különösen az állami foglalkoztatási szolgálatoknak fontos szerepet kell játszaniuk abban, hogy az oktatás és képzés terén tett erőfeszítések megjelenjenek a munkaerőpiacon. A készségfejlesztési programban a Bizottság kötelezettséget vállal arra, hogy egyesíti erőit az állami foglalkoztatási szolgálatok európai hálózatával, hogy fejlessze a társaktól való tanulást annak érdekében, hogy rámutasson a munkaerőpiacon szükséges készségekre, és fokozza a pályaorientációs szolgáltatások nyújtását a foglalkoztatottak és a kiszolgáltatott csoportok számára is, valamint a készséghiányok, különösen a digitális készségek hiányának megszüntetése céljából, gyakran a szociális vállalkozásokkal a munkaerőpiaci integráció érdekében folytatott együttműködés keretében. A 2021–2027-es időszakra szóló, digitális oktatási cselekvési tervben⁵⁵ bejelentetteknek megfelelően a tagállamok támogatást kapnak a támogató technológiák, valamint a hozzáférhető digitális tanulási környezet és tartalom biztosításához.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ a fogyatékossgal élő felnőttek **tanulásban** való részvételére vonatkozó célok meghatározása azzal a céllal, hogy növeljék részvételüket, és annak biztosítása, hogy a **nemzeti készségfejlesztési stratégiák** lefedjék a fogyatékossgal élő személyek sajátos szükségleteit a készségfejlesztési programban és a szociális jogok pillérét végrehajtó cselekvési tervben szereplő cél elérésének elősegítése érdekében,
- ✓ célzott intézkedések és rugalmas képzési formák elfogadása az **inkluzív és hozzáférhető szakképzési programok** biztosítása érdekében, többek között a fogyatékossgal élő személyek számára is,
- ✓ a **készségekkel kapcsolatos ágazati együttműködés tervének** eredményeire építve a készségfejlesztési paktum keretében a szociális gazdaság érdekelt felei közötti együttműködés további támogatása, ideértve a digitális készségek iránti igények meghatározását és a jobb foglalkoztathatóságot elősegítő támogató technológiák alkalmazását is.

⁵² A 2018. évi, jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztika.

⁵³ A Tanács ajánlása (2020/C 417/01).

⁵⁴ A Tanács ajánlása (2020/C 372/01): [Az ifjúsági garancia megerősítése.](#)

⁵⁵ A Bizottság közleménye (COM(2018) 022): [Digitális oktatási cselekvési terv.](#)

4.3. A minőségi és fenntartható munkahelyekhez való hozzáférés elősegítése

A foglalkoztatásban való részvétel a legjobb módja a gazdasági autonómia és a társadalmi befogadás biztosításának. A fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek foglalkoztatottsági szintje közötti különbség továbbra is jelentős: a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási rátája alacsonyabb, a munkanélküliség aránytalanul sújtja őket, és hamarabb hagyják el a munkaerőpiacot. A súlyos fogyatékossgal élő személyek nagy része nem a nyitott munkaerőpiacon, hanem úgynevezett védett munkahelyet kínáló létesítményekben dolgozik. Az ilyen rendszerek különbözőek, és nem mind biztosítják a megfelelő munkakörülményeket vagy a munkához kapcsolódó jogokat a fogyatékossgal élő személyek számára, valamint a nyitott munkaerőpiachoz vezető utakat⁵⁶. A jogképességtől való megfosztás korlátozhatja az értelmi vagy szellemi fogyatékossgal élő személyek szerződéskötési vagy vállalkozásindítási képességét, ami lehetetlenné teszi az önfoglalkoztatást és a vállalkozást.

A 2010–2020 közötti időszakra szóló fogyatékossgügyi stratégia értékelése a foglalkoztatást a jövőbeli fellépések öt legfontosabb szakpolitikai prioritásának egyikeként határozta meg. A fogyatékossgal élő személyek jobb munkaerőpiaci eredményeinek biztosítása érdekében a Bizottság továbbra is támogatni fogja a tagállamokat az európai szemeszter keretében a vonatkozó foglalkoztatási iránymutatások végrehajtásában, a statisztikai eszközök fejlesztésében, valamint a szociális nyitott koordinációs módszer keretében a bevált gyakorlatok cseréjének előmozdításában. A fogyatékossgal élő személyek potenciáljának és tehetségének felszabadítása az egyének, a gazdaság és az egész társadalom kohéziójának javát szolgálja. Bár a foglalkoztatási egyenlőségről szóló uniós irányelv⁵⁷ jelentős mértékben hozzájárul a fogyatékossgal élő személyek egyenlő jogainak előmozdításához a foglalkoztatás terén, többek között az észszerű munkahelyi alkalmazkodás tekintetében, többet kell tenni annak érdekében, hogy fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci eredményei jobbak legyenek.

A Bizottság továbbra is biztosítani fogja, hogy a tagállamok szigorúan érvényesítsék a foglalkoztatási egyenlőségről szóló irányelvben foglalt jogokat, és 2021-ben jelentést készít az irányelv alkalmazásáról. A jelentés azt is vizsgálja majd, hogy a tagállamok betartották-e a Bizottság azon ajánlását, hogy az irányelv alkalmazási körén belül vegyék fontolóra egy egyenlőséggel foglalkozó szerv kinevezését a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron és szexuális irányultságon alapuló diszkrimináció kezelésére⁵⁸.

A tagállamok felhasználhatják a megerősített ifjúsági garanciát a fogyatékossgal élő fiatalok támogatására. Szintén különös figyelmet igénylő csoportok a nők és a pszichoszociális fogyatékossgal élő személyek.

A Bizottság a tagállamok foglalkoztatáspolitikáit is támogatni fogja a szociális gazdaság előmozdítása révén, amely szolgáltatásokat nyújt a fogyatékossgal élő személyek számára, segít megteremteni a fogyatékossgal élők számára a nyitott munkaerőpiacon

⁵⁶ ANED, 2018, 184ff. o.

⁵⁷ A Tanács 2000/78/EK irányelve: [a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról](#).

⁵⁸ A Bizottság (EU) 2018/951 ajánlása: [az egyenlőséggel foglalkozó szervekre vonatkozó előírásokról](#).

való elhelyezkedést, és munkalehetőségeket kínál⁵⁹. Az ágazat helyzete jelentősen eltér az EU-n belül. Annak érdekében, hogy a tagállamok támogatást kapjanak a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi befogadásának erősítéséhez, az uniós közbeszerzési jogszabályok fenntartott szerződésekről rendelkeznek, az uniós versenyjog pedig egyedi állami támogatást tesz lehetővé a megváltozott munkaképességű munkavállalók felvételéhez. Ezzel párhuzamosan a tagállamok „inkluzív vállalkozói” politikákat is kidolgoznak, amelyek az alulreprezentált csoportokat, például a nőket, a fiatalokat és a migránsokat, köztük a fogyatékossgal élő személyeket célozzák meg.

Kiemelt kezdeményezés:

2022-ben a Bizottság az állami foglalkoztatási szolgálatok európai hálózatával, a szociális partnerekkel és a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel való együttműködésre irányuló, **a fogyatékossgal élő személyek jobb munkaerőpiaci eredményeire vonatkozó csomagot** terjeszt elő. A csomag az európai szemeszter keretében támogatni fogja a tagállamokat a vonatkozó foglalkoztatási iránymutatások végrehajtásában. A csomag iránymutatást nyújt, és támogatni fogja a foglalkoztatási és integrációs szolgáltatások kapacitásainak erősítéséről, a munkaerő-felvételi kilátásoknak a megerősítő intézkedések és a sztereotípiák elleni küzdelem révén történő előmozdításáról, az észszerű alkalmazkodás biztosításáról, a munkahelyi egészségvédelem és biztonság biztosításáról, valamint krónikus betegségek vagy balesetek esetén a szakmai rehabilitációs programokról, a védett foglalkoztatásban található minőségi munkahelyek felkutatásáról, továbbá a nyitott munkaerőpiachoz vezető utakról szóló, kölcsönös tanulást.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ 2021-ben végrehajtási jelentést tesz közzé a **foglalkoztatási egyenlőségről szóló uniós irányelvről**⁶⁰, és adott esetben jogalkotási javaslatot tesz, különösen az egyenlőséggel foglalkozó szervek szerepének megerősítése érdekében,
- ✓ 2021-ben a **szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervet** tesz közzé a szociális gazdaságot támogató környezet javítása érdekében, beleértve a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos, a szociális vállalkozásokon keresztüli lehetőséget, különös tekintettel a nyitott munkaerőpiaci integrációra.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ 2024-ig a **fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási arányának növelésére**, valamint a fogyatékossgal élő és a nem fogyatékossgal élő személyek **foglalkoztatási aránya közötti különbségek csökkentésére irányuló célok** meghatározása a szociális jogok európai pillérének végrehajtásáról szóló, az Európai Tanács általi jóváhagyásra javasolt cselekvési tervben 2030-ra meghatározott, kiemelt foglalkoztatási cél elérésének elősegítése érdekében,
- ✓ a fogyatékossgal élő személyek **foglalkoztatási szolgálatai** kapacitásainak megerősítése, és e célból a szociális partnerekkel és a fogyatékossgal élő személyek szervezeteivel folytatott munka fokozása,
- ✓ az **önfoglalkoztatás és a vállalkozás** megkönnyítése, többek között az intellektuális és pszichoszociális fogyatékossgal élő személyek számára is

⁵⁹ [Szociális gazdaság az EU-ban](#). A szociális gazdaság magában foglalja a szövetkezeteket, a biztosító egyesületeket, a nonprofit egyesületeket, az alapítványokat és a szociális vállalkozásokat.

⁶⁰ A jelentés bemutatására a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló, 2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelvre vonatkozó jelentéssel együttesen kerül sor.

azáltal, hogy jogi és üzleti ügyekben támogatást nyújtanak többek közt az uniós alapok felhasználásával.

4.4. A szociális védelmi rendszerek megerősítése

A tisztességes foglalkoztatás mellett a megfelelő szociális védelem – beleértve a nyugdíjprogramokat is – alapvető előfeltétele annak, hogy a fogyatékossgal élő személyek és családjuk számára a tisztességes életszínvonalhoz szükséges, megfelelő jövedelmet lehessen biztosítani.

A szociális jogok európai pillérével és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban a tagállamok fokozták szociális védelmi rendszereik reformjait, beleértve a fogyatékossgal értékelési kereteket és juttatásokat is. Valamennyi ország vezetett be intézkedéseket annak érdekében, hogy helyettesítő jövedelmet biztosítsanak a fogyatékossgal élők számára. A személyi költségvetés és a – többek között a gondozóknak nyújtott – pénzügyi támogatás közös gyakorlattá válik⁶¹. A strukturálisreform-támogató programon keresztül jelentős számú tagállam kapott támogatást a Bizottságtól szociális védelmi rendszerük reformjához⁶².

A mindenki számára megfelelő életszínvonalra vonatkozó célkitűzés azonban még nem valósult meg. Az elégtelen munkaerőpiaci részvétel, valamint a nem megfelelő szociális védelem és a fogyatékossgal, többek között a családi gondozáshoz kapcsolódó többletköltségek jelentik a fő okát annak, hogy a fogyatékossgal élő személyek és családjuk jobban ki vannak téve a pénzügyi szegénység kockázatának. A rokkantsági ellátásra való jogosultság kritériumai néha akadályozzák a foglalkoztatást.

A Bizottság:

- ✓ 2022-ben **tanulmányt** készít a **fogyatékossgal élő személyeknek nyújtott szociális védelemről és szolgáltatásokról**, hogy megvizsgálja a rokkantsági ellátással, az időskori jövedelemmel, az egészségbiztosítással, a pénzbeli és nem pénzbeli ellátásokkal, valamint a fogyatékossgal miatti többletköltségekkel kapcsolatos bevált gyakorlatokat,
- ✓ iránymutatást nyújt a tagállamoknak a fogyatékossgal élő személyekre és a fogyatékossgal kapcsolatos értékelési keretekre összpontosító **szociális védelem további reformjaihoz**, többek között a technikai támogatási eszközön keresztül benyújtott kérelmek alapján.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ intézkedések meghatározása a **fogyatékossgal élő személyek számára nyújtott szociális védelem hiányosságainak további leküzdésére**, hogy csökkenteni lehessen az egyenlőtlenségeket, többek közt a fogyatékossgal és a rokkantsági ellátásra való jogosultsággal kapcsolatos külön költségek kompenzációja révén.

⁶¹ ANED, 2018, 12., 62ff. o.; lásd még: ILO: [Disability-inclusive social protection \(A fogyatékossgal élő személyekre is kiterjedő szociális védelem\)](#).

⁶² A 2021–2027-es időszakra ezt a programot a technikai támogatási eszköz váltotta fel, szélesebb hatáskörrel és 864,4 millió EUR összegű megnövelt költségvetéssel.

5. Egyenlő hozzáférés és megkülönböztetésmentesség

A fogyatékossgal élő személyeknek joguk van a megkülönböztetés és erőszak minden formájával szembeni védelemhez, az igazságszolgáltatáshoz, az oktatáshoz, a kultúrához, a lakhatáshoz, a szabadidős tevékenységekhez, a kikapcsolódást elősegítő tevékenységekhez, a sporthoz és a turizmushoz való egyenlő hozzáféréshez és esélyegyenlőséghez, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáféréshez.

A fogyatékossgal élő személyek **52 %-a** tapasztal diszkriminációt magával szemben

A fogyatékossgal nem rendelkezőkhöz képest **4-szer több** fogyatékossgal élő személy számol be arról, hogy nem teljesültek az egészségügyi igényei

A fogyatékossgal élő fiatalok **20,3 %-a** korai iskolaelhagyó, míg ez az arány a fogyatékossgal nem rendelkezők esetében **9,8 %**

A fogyatékossgal élő személyek csupán **29,4 %-a** szerez felsőfokú végzettséget, míg ez az arány a fogyatékossgal nem rendelkezők esetében **43,8 %**

5.1. Az igazságszolgáltatáshoz, a jogvédelemhez, a szabadsághoz és a biztonsághoz való hozzáférés javítása

A fogyatékossgal élő személyek számára biztosítani kell az igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférést, többek között a megfelelő alkalmazkodás biztosítása révén. A gyakorlatban ez gyakorlati és jogi akadályokkal jár, amelyek hátráltatják a fogyatékossgal élő személyeket abban, hogy tanúként járjanak el, megvédjék az áldozatként, gyanúsítottként vagy vádlottként őket megillető jogokat, valamint hogy professzionális szerepet töltsenek be, például bíróként, ügyvédként és ügyészként. Jogi akadályok állnak fenn különösen az értelmi fogyatékossgal, pszichoszociális fogyatékossgal élő vagy mentális egészségi problémákkal küzdő személyek esetében, mivel gyakran korlátozzák őket, vagy megfosztják őket jogképességüktől.

Az igazságszolgáltatási rendszerek digitalizálására, az áldozatok jogainak védelmére és a szakemberek képzésére irányuló kezdeményezéseiben⁶³ a Bizottság a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban figyelembe veszi a fogyatékossgal élő személyeket. Az igazságszolgáltatási rendszerek digitalizálása elengedhetetlen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javításához, többek között a fogyatékossgal élő személyek számára is, ha biztosított az akadálymentesség. A Bizottság különös figyelmet fog fordítani a fogyatékossgal élő nőkre, akik kétszer-ötször nagyobb valószínűséggel szembesülnek erőszakkal, mint más nők⁶⁴, valamint az intézményekben élő fogyatékossgal élő személyekre. Az igazságügyi szakemberek képzési stratégiáján belül a Bizottság az egyének jogainak a digitális térben való védelmére, valamint a jogi szakembereknek a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó uniós jogszabályokkal –

⁶³ A Bizottság közleménye (COM(2020) 710 final): [Az igazságszolgáltatás digitalizációja az Európai Unióban](#); A Bizottság közleménye (COM(2020) 258 final): [Az áldozatok jogaira vonatkozó uniós stratégia \(2020–2025\)](#); A Bizottság közleménye (COM(2020) 713 final): A jogérvényesítés biztosítása az EU-ban – [A 2021 és 2024 közötti időszakra szóló európai igazságügyi képzési stratégia](#).

⁶⁴ A [fogyatékossgal élő nők helyzetéről szóló állásfoglalásában](#) (2018/26855RSP) az Európai Parlament hangsúlyozza továbbá, hogy az egészségi problémával küzdő vagy fogyatékossgal élő nők 34 %-át érte már fizikai vagy szexuális erőszak a partnerük részéről az életük során.

többek között a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel – kapcsolatos képzésének bővítésére fog összpontosítani.

A Bizottság:

- ✓ együttműködik a tagállamokkal a kiszolgáltatott helyzetben lévő felnőttek nemzetközi védelméről szóló 2000. évi hágai egyezménynek a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban történő végrehajtása érdekében, többek között a kiszolgáltatott felnőttek, különösen a szellemi fogyatékossgal élők **határokon átnyúló helyzetekben való védelméről szóló tanulmány** révén, hogy előkészítse a hágai egyezmény valamennyi tagállam általi ratifikálását,
- ✓ **tanulmányt készít a büntetőeljárás során a kiszolgáltatott helyzetben lévő felnőttek számára biztosított eljárási biztosítékokról**, valamint felméri, hogy szükség van-e olyan jogalkotási javaslatokra, amelyek **megerősítik a bűncselekmények áldozataivá váló, kiszolgáltatott felnőttek támogatását és védelmét** az áldozatok jogaira vonatkozó uniós stratégiával (2020–2025) összhangban,
- ✓ **iránymutatást nyújt a tagállamoknak** az EU-n belül fogyatékossgal élő személyek **igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseivel** kapcsolatban, az ENSZ által biztosított nemzetközi iránymutatás alapján⁶⁵,
- ✓ olyan intézkedéseket dolgoz ki, amelyek támogatják a tagállamokat abban, hogy növeljék a fogyatékossgal élő személyek **szakemberként** való részvételét az igazságszolgáltatási rendszerben, és összegyűjtsék a **támogatott döntéshozattal** kapcsolatos bevált gyakorlatokat.

5.2. A szociális védelemhez, az egészségüghöz, az oktatáshoz, valamint az árukhoz és szolgáltatásokhoz, többek között a lakhatáshoz való egyenlő hozzáférés joga

A fogyatékossgal élő személyekkel szembeni megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelem a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény középpontjában áll. Az EU megkülönböztetés elleni uniós jogszabályok átfogó rendszerét vezette be a nemtől, szexuális irányultságtól, faji vagy etnikai származástól, életkortól, vallási vagy hitbeli meggyőződéstől független, egyenlő bánásmód biztosítása érdekében⁶⁶. A foglalkoztatási egyenlőségről szóló irányelv konkrét intézkedéseket ír elő a fogyatékossgal élő személyekkel szembeni egyenlő bánásmód biztosítása érdekében.

Az uniós jogban hiány mutatkozik a fogyatékossgal élő személyekkel szembeni egyenlő bánásmód biztosítása terén a foglalkoztatás területén kívül is, mint például a szociális védelem, az egészségügy, az oktatás⁶⁷, valamint az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén, beleértve a lakhatást is. Az egyenlő bánásmódról szóló tanácsi irányelvre irányuló bizottsági javaslat⁶⁸ elfogadásáig a tartós

⁶⁵ Egyesült Nemzetek, 2020: [International Principles and Guidelines on Access to Justice for Persons with Disabilities \(A fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatáshoz való jogára vonatkozó nemzetközi elvek és iránymutatások\)](#).

⁶⁶ [A faji egyenlőségről](#) szóló 2000/43/EK irányelv; [A foglalkoztatási egyenlőségről](#) szóló 2000/78/EK irányelv; [Az egyenlő bánásmódról](#) szóló 2006/54/EK irányelv.

⁶⁷ Hiányosságok: lásd a 4. és 5. fejezet infografikáit a megkülönböztetésről, az oktatásról, a foglalkoztatásról, a szegénységről és az egészségügyről.

⁶⁸ Javaslat (COM(2008) 0426) – A Tanács irányelve a személyek közötti, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékossga, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról.

egyenlőtlenségek és a megkülönböztetés rávilágítanak arra, hogy további előrelépésre van szükség az uniós jogalkotás terén.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ az egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatáson kívüli alkalmazásáról szóló **horizontális irányelvre irányuló bizottsági javaslat** elfogadásának lehetővé tétele, beleértve a fogyatékosokat is,
- ✓ az **EU és a nemzeti UNCRPD-keretek**, valamint a jogvédők európai hálózatának tagjai **közötti együttműködés** támogatása⁶⁹.

5.3. *Inkluzív és akadálymentes oktatás*

Az oktatás teremti meg a szegénység elleni küzdelem és a teljes mértékben inkluzív társadalom kialakításának alapjait. A fogyatékosokkal élő személyeknek joguk van ahhoz, hogy másokkal azonos alapon vegyenek részt az oktatás minden szintjében és formájában, beleértve a koragyermekkorai nevelést és gondozást is. Az oktatási intézményeknek és a vonatkozó jogszabályoknak biztosítaniuk kell az inkluzív megközelítés feltételeit.

Továbbra is nagy szükség van intézkedésekre, amint azt a fogyatékosokkal élő és a fogyatékosokkal nem rendelkező tanulók tanulmányi eredményei közötti különbségek is mutatják. Több, fogyatékosokkal élő fiatal hagyja el idő előtt az iskolát, és kevesebb, fogyatékosokkal élő tanuló szerez egyetemi diplomát (14,4 százalékpontos eltérés). A fogyatékosokkal élő gyermekek és fiatalok közül sokan speciális iskolákba iratkoznak be, amelyek nem mindig biztosítanak hatékony hidat a többségi oktatási rendszerhez, a továbbképzéshez vagy a munkaerőpiachoz. Eddig nem végeztek elegendő szisztematikus kutatást a fogyatékosokkal élő tanulók – köztük a láthatatlan fogyatékosokkal, például autizmussal, diszlexiával vagy hiperaktivitással élő tanulók – sikeréhez szükséges feltételekkel kapcsolatban. A Covid19-világjárvány alatti kijárási korlátozások sürgetőbbé tették az inkluzív és hozzáférhető távoktatást mindenki számára lehetővé tevő intézkedések kidolgozását.

Uniós szinten az inkluzív oktatás kiemelt helyet kapott az oktatási menetrendben. Az európai oktatási térség⁷⁰ hat tengelyének egyike a mindenki számára biztosított inkluzív oktatásra és egész életen át tartó tanulásra irányul, kezdve a koragyermekkorai neveléssel és gondozással. Az olyan kapcsolódó kezdeményezések, mint az „Utak az iskolai sikerhez” kezdeményezés, külön hangsúlyt fektetnek a veszélyeztetett csoportokra, például a fogyatékosokkal élő és a sajátos nevelési igényű tanulóakra. A mikrotanúsítványok rugalmas és moduláris tanulási útvonalakon keresztül európai megközelítése pozitív hatással lehet a fogyatékosokkal élő személyek foglalkoztathatóságára és egész életen át tartó tanulási folyamatára.

Az oktatáspolitikákat továbbra is támogatja az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért⁷¹. A Bizottság összegyűjti a tagállamokban a fogyatékosokkal élő személyek oktatási eredményeit előmozdító szakpolitikákat és gyakorlatokat, hogy azok beépüljenek a szakpolitikai döntéshozatalba. Az oktatáshoz –

⁶⁹ Például a nemzeti emberi jogi intézmények európai hálózata (ENNHRI), az egyenlőség előmozdításával foglalkozó szervek európai hálózata (Equinet) és az Ombudsmanok Európai Hálózata (ENO).

⁷⁰ A Bizottság közleménye (COM(2020) 625 final): [Az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról](#).

⁷¹ Az [Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért](#) független szervezet, amely platformként szolgál a tagállamok oktatási minisztériumai közötti együttműködéshez.

többek között a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz – való hozzáférést és azok minőségét célzó szinergiák az EU gyermekjogi stratégiájával és az európai gyermekgaranciával lesznek kiaknázva.

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság EU számára kiadott 2015. évi ajánlásaira reagálva az Európai Iskolák rendszere létrehozta az „ENSZ-egyezménnyel foglalkozó almunkacsoportot”, és elfogadta az oktatási támogatásról és inkluzív oktatásról szóló cselekvési tervet. A terv nyomán követésére külön rendszert hoztak létre.

A fogyatékossgal élő személyeket befogadó oktatás előmozdítása érdekében a tagállamok kihasználhatják az uniós finanszírozás kínálta lehetőségeket, beleértve az Erasmus+ programot és az Európai Szolidaritási Testület programjait, amelyek célzott befogadási intézkedéseket határoznak meg⁷². A Covid19-világjárvány hatásainak enyhítése érdekében a kohéziós politika és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz továbbra is támogatni fogja az inkluzív oktatásra irányuló nemzeti reformokat a digitális és zöld átállás fényében. Ezenkívül az iskolák és oktatási épületek esetében a tagállamok a korszerűsítési programon keresztül tudják megvalósítani az akadálymentességet.

Ez a stratégia fokozni fogja az együttműködést az inkluzív oktatásra irányuló nemzeti reformok terén, és kiaknázza az európai oktatási térség, az európai készségfejlesztési program, a digitális oktatási cselekvési terv és az Európai Kutatási Térség közötti, valamint az Erasmus+ és más uniós finanszírozási eszközök közötti szinergiákat.

A Bizottság:

- ✓ 2021-ben kiadja a **koragyermekkorai nevelés és gondozás terén fennálló befogadás eszköztárát**, amely külön fejezetet tartalmaz a fogyatékossgal élő gyermekekről,
- ✓ támogatja a tagállamokat **tanárképzési rendszereik** továbbfejlesztésében, hogy le lehessen küzdeni a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában jelentkező pedagógushiányt és valamennyi oktatási szakember kompetenciáinak hiányát az osztálytermi sokszínűség kezelése és az inkluzív oktatás kialakítása érdekében,
- ✓ az **Európai Iskolák** Igazgatótanácsának tagjaként támogatni fogja **az oktatási támogatásról és az inkluzív oktatásról szóló cselekvési terv**⁷³ végrehajtására irányuló fokozott erőfeszítéseket, amelyek az akadálymentességre és az észszerű alkalmazkodásra, a tanterveknek a fogyatékossgal élő tanulók igényeihez való hozzáigazítására (pl. az oktatás folytatását nemzeti szinten lehetővé tevő alternatív érettségi bizonyítványok), valamint a tanárok számára az inkluzív oktatás területén nyújtott képzésekre összpontosítanak.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ az **inkluzív iskolák** fejlesztésének támogatása, amelyek az európai oktatási térség és a digitális oktatási cselekvési terv célkitűzései mentén Unió-szerte referenciaként szolgálhatnak az inkluzív és innovatív oktatás és tanulás terén,
- ✓ annak biztosítása, hogy oktatási rendszereik minden szinten megfeleljenek a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek annak érdekében, hogy az európai oktatási térségről szóló közleményben bejelentettek

⁷² A közelgő európai gyermekgarancia, Erasmus+, Európai Szolidaritási Testület.

⁷³ [Az Igazgatótanács 2019. áprilisi athéni ülésén jóváhagyottak szerint.](#)

szerint **inkluzív általános keretek között elő lehessen mozdítani a támogatott tanulást,**

- ✓ a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 24. cikke **Európai Iskolákban** való végrehajtásának támogatása.

5.4. Az egészségügyi ellátáshoz való fenntartható és egyenlő hozzáférés

A fogyatékossgal élő személyeknek joguk van a magas színvonalú egészségügyi ellátáshoz, beleértve az egészséggel kapcsolatos rehabilitációt és megelőzést is.

További intézkedésekre van szükség, mivel a fogyatékossgal élő személyek négyszer gyakrabban számolnak be kielégítetlen orvosi vizsgálati igényekről, mint a fogyatékossgal nem rendelkezők. Az egészségügyi ellátás gyakran túl költséges, túl messze van, nem hozzáférhető, vagy hosszú várólisták vannak⁷⁴. Mivel a fogyatékossgal előfordulása az életkor előrehaladtával nő, a vidéki területeken élő idősök külön kihívásokkal szembesülnek a megfelelő egészségügyi ellátás hiánya és az egészségügyben dolgozók tartós létszámhiánya miatt⁷⁵. A láthatatlan fogyatékossgal (például krónikus fájdalommal vagy értelmi fogyatékossgal) és gyakran fogyatékossgához vezető ritka betegségekkel vagy rákos megbetegedésekkel küzdő személyek, valamint a fogyatékossgal élő nők vagy menekültek nem mindig kapják meg a szükséges, személyre szabott támogatást. A Covid19-válság rávilágított az egészségügyi rendszerek gyenge pontjaira, különösen az intézményekben lakó, fogyatékossgal élő személyek tekintetében, akik korlátozottan férnek hozzá a sürgősségi és intenzív ellátáshoz.

A Bizottság által 2020 novemberében elindított európai egészségügyi unió⁷⁶ támogatni fogja a tagállamokat az egészségügyi rendszereik rezilienciájának javítását célzó szakpolitikákban, többek között a fogyatékossgal élő személyek helyzetének javítása érdekében.

A tagállami reformoknak foglalkozniuk kell az országspecifikus kihívásokkal az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén konkrét akadályokkal szembesülő csoportok, valamint az egészségügy és az ellátás digitális átalakítására irányuló bizottsági kezdeményezés figyelembevételével⁷⁷.

A Bizottság az európai rákellenes terv révén fokozni fogja a rák elleni küzdelmet⁷⁸. A betegjogok megerősítése érdekében a Bizottság értékelné fogja a határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről szóló 2011/24/EU irányelvet. Ezen értékelés részeként azonosítani fogja, hogy a tagállamok hol döntöttek a határokon átnyúló egészségügyi ellátás értékelése során a fogyatékossgal élő személyek által esetlegesen felmerülő szállás- és utazási költségek vagy többletköltségek visszatérítése mellett. A Bizottság azt is értékelné fogja, hogy a határokon átnyúló egészségügyi ellátással foglalkozó nemzeti kapcsolattartó pontok milyen mértékben

⁷⁴ A 2019. évi, jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztika: [táblázat \(hlth_dh030\)](#).

⁷⁵ [A 2018. évi, jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztika](#); Cedefop, 2016: [Skill shortage and surplus occupations in Europe \(Készségihány és felesleges szakmák Európában\)](#); Eurostat, 2020: [Handbook Ageing Europe \(Kézikönyv – Idősödő Európa\)](#); [Eurostat Regional Yearbook 2020 \(Az Eurostat 2020. évi regionális évkönyve\)](#).

⁷⁶ A Bizottság közleménye (COM(2020) 724 final): [Az európai egészségügyi unió kiépítése](#).

⁷⁷ A Bizottság közleménye (COM(2018) 233 final): [Az egészségügy és az ellátás digitális átalakításának a digitális egységes piacon való lehetővé tételéről](#).

⁷⁸ A Bizottság strukturálisreform-programja révén több tagállam is támogatásban részesült a ráksűrési programoknak a rák korai felismerését célzó javítása érdekében.

tették elérhetővé az információkat a fogyatékossgal élő személyek számára hozzáférhető formátumban.

A Bizottság:

- ✓ az egészségfejlesztéssel, a betegségmegelőzéssel és a nem fertőző betegségek kezelésével foglalkozó irányítócsoporton keresztül foglalkozik az egészséggel és a fogyatékossgal kapcsolatos kérdésekkel, és megosztja az **egészségügyvel kapcsolatos bevált gyakorlatokat** annak érdekében, hogy támogassa a tagállamokat egészségügyi reformjaikban,
- ✓ támogatja az érdekelt feleket a Covid19-világjárvány miatt az európai polgárok **mentális egészségére** nehezedő terhek kezelésében és enyhítésében,
- ✓ kezeli a **rákmegelőzéshez, a korai felismeréshez és kezeléshez való hozzáférés** terén a fogyatékossgal élőket érintő konkrét egyenlőtlenségeket, az európai rákellenes terv egyenlőtlenségi regiszterében meghatározott konkrét intézkedések révén.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ a fogyatékossgal élő személyeknek a **teljes egészségügyi portfólióhoz** való hozzáféréseinek javítása, beleértve a szexuális és reprodukív egészségügyi ellátást és megelőzési szolgáltatásokat is, többek között a fogyatékossgal élő személyeknek az inkluzív, akadálymentes, személyközpontú egészségügyi ellátáson, valamint a szabad és tájékoztatásra épülő beleegyezésen alapuló egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréséről szóló bizottsági iránymutatás révén,
- ✓ a figyelem felhívása a **ritka betegségekkel kapcsolatos fogyatékossga**ra, és támogatási stratégiák kidolgozása az ilyen fogyatékossgal élő betegek számára, valamint a legkorszerűbb kezelésekhöz való hozzáférés megkönnyítése módjainak azonosítása és vizsgálata, beleértve a digitális innovációk alkalmazását a tagállamokban.

5.5. A művészethez és a kultúrához, a szabadidős tevékenységekhez, a kikapcsolódást elősegítő tevékenységekhez, a sporthoz és a turizmushoz való hozzáférés javítása

A hozzáférhető és inkluzív művészet és kultúra, a sport, a szabadidős tevékenységek, a kikapcsolódást elősegítő tevékenységek és az idegenforgalom alapvető fontosságúak a társadalomban való teljes körű részvételhez. Növelik a jóllétet, és mindenki, köztük a fogyatékossgal élő személyek számára is lehetőséget biztosítanak potenciáljuk fejlesztésére és kiaknázására. A Tanács a fogyatékossgal élő személyek sporthoz való hozzáféréséről szóló következtetéseiben hangsúlyozta ennek fontosságát⁷⁹. A fogyatékossgal élő személyek számára hozzáférhető turizmus kulcsfontosságú a részvétel és a társadalmi-gazdasági fejlődés támogatásához. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény olyan kétutas politikára szólít fel, amely a gyermekeknek és felnőtteknek szóló, általános és fogyatékossgspecifikus tevékenységeket is előmozdítja.

A Bizottság mindezen területeken erősíteni fogja a fogyatékossgal élő személyek részvételét azáltal, hogy minden szinten együttműködik az általános és fogyatékossgspecifikus sportszervezetekkel. Elő fogja mozdítani és növelni fogja a

⁷⁹ A Tanács következtetése, 2019: [A sport akadálymentesítése a fogyatékossggal élők számára.](#)

fogyatékosággal élő személyek műalkotásainak láthatóságát, és törekedni fog arra, hogy a kulturális örökséget és valamennyi művészetet akadálymentessé és fogyatékosággal élők számára inkluzívá tegye az uniós finanszírozás, például a Kreatív Európa program támogatásával. A Bizottság foglalkozni fog a fogyatékosággal kapcsolatos sztereotípiákkal is, például a médiában és a filmekben megjelenőkkel, az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvvel összhangban, amely előírja, hogy a kereskedelmi reklámnak tiszteletben kell tartania az emberi méltóságot, és nem tartalmazhat semmilyen megkülönböztetést, ideértve a fogyatékoságon alapuló megkülönböztetést is⁸⁰. Ezen túlmenően a Bizottság a hatályos uniós jogszabályok figyelembevételével értékelné fogja a nyomtatott műveknek a fogyatékosággal élő személyek számára való hozzáférhetőségét⁸¹.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ tanulmányt készít a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény **30. cikke végrehajtásának értékeléséről**, hogy támogassa a tagállamokat a fogyatékosággal élő személyek sportban, kultúrában és szabadidős tevékenységekben való részvételének és támogatásának fokozására irányuló szakpolitikákban,
- ✓ partnerségre lép a **Nemzetközi Paralimpiai Bizottsággal** a sport területén a befogadás előmozdítása, valamint a sztereotípiák elleni küzdelem érdekében;
- ✓ az **„intelligens turizmus európai fővárosa”**⁸² díjon keresztül továbbra is előmozdítja az akadálymentes turizmus fejlesztését, különösen a városok számára.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ **a fogyatékosággal élő személyek művészeinek** népszerűsítése és ösztönzése, valamint láthatóságuk növelése kiállítások és előadások révén; továbbá több művészeti gyűjtemény és múzeum akadálymentessé tétele a fogyatékosággal élő személyek számára.

5.6. A biztonság és védelem biztosítása

A fogyatékosággal élő személyeknél nagyobb a kockázata annak, hogy erőszak és bántalmazás áldozataivá válnak mind otthoni környezetükben, mind az intézményekben, különösen a fogyatékosággal élő nők, idősek és gyermekek esetében⁸³. A fogyatékosággal élő személyeket gyűlöletbeszéd és megfélemlítés is éri, többek között az oktatási intézményekben. A fogyatékosággal élő vagy egészségügyi problémákkal küzdő személyek körében magasabb az erőszak előfordulási aránya (17 %, szemben a fogyatékosággal nem rendelkezők 8 %-ával), és nagyobb a zaklatás aránya (50 %, szemben a fogyatékosággal nem rendelkezők 37 %-ával)⁸⁴.

⁸⁰ Az (EU) 2018/1808 irányelv: [Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv](#).

⁸¹ Az (EU) 2017/1564 irányelv: [a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes műveknek és más teljesítményeknek a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló egyes megengedett felhasználási módjairól](#).

⁸² A fenntarthatóságot, az akadálymentességet, a digitalizációt és a kulturális örökséget/kreativitást előmozdító **„intelligens turizmus európai fővárosa” kezdeményezés**.

⁸³ Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének jelentései: <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/children-disabilities-violence>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

⁸⁴ Alapjogi Ügynökség, 2021: [Alapjogi felmérés – Bűnözés, biztonság és az áldozatok jogai](#).

Az emberkereskedők szexuális kizsákmányolás, koldulásra kényszerítés és színlelt házasság céljából kihasználják a fogyatékossgal élő személyek kiszolgáltatottságát⁸⁵. A migránsok, a nemzetközi védelmet kérelmezők és a nemzetközi védelmet élvezők, többek közt a fogyatékossgal élő gyermekek biztonságát és jóllétét nem minden esetben védik a befogadóállomásokon vagy az őket befogadó egyéb létesítményekben. Az olyan katasztrófák, mint az árvizek és a földrengések súlyosbítják a meglévő kiszolgáltatottságot, ami a hátrányos helyzetű csoportok számára megnehezíti a katasztrófa-helyzetekből való kilábalást. Katasztrófák esetén az egyenlőséggel és akadálymentességgel kapcsolatos kérdéseket gyakran figyelmen kívül hagyják a meglévő vészhelyzeti tervekben és a polgári védelmi segítségnyújtásban.

Emellett az éghajlatváltozás jelentősebb hatást gyakorolhat a fogyatékossgal élő személyekre is, akik a kulcsfontosságú szolgáltatások és infrastruktúra érintettsége esetén veszélyeztetettek lehetnek⁸⁶; ezért különösen fontos annak biztosítása, hogy a klímasemleges és reziliens társadalomra való zöld átállás méltányos és inkluzív legyen, és kiterjedjen a fogyatékossgal élő személyekre is.

Többrétű szakpolitikákra van szükség ahhoz, hogy minden helyzetben jobban lehessen támogatni és védeni a fogyatékossgal élő személyek biztonságát. Az erőszakkal és a bűnözéssel szembeni hatékonyabb védelem biztosítása érdekében az EU erős jogi mechanizmust vezetett be, és a Bizottság a 2020–2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia⁸⁷ és az EU gyermekjogi stratégiája keretében célzott intézkedéseket fog végrehajtani, amelyek magukban foglalják a szakemberek kapacitásépítését és a figyelemfelkeltő kampányokat. A Bizottság továbbá biztosítani fogja az erőszak és a bántalmazás fogyatékossgal kapcsolatos szempontjainak a vonatkozó jövőbeli uniós szakpolitikákba való beépítését. A szakpolitikáknak magukban kell foglalniuk az intézmények nyomon követését, valamint erőszak, bűncselekmények vagy visszaélések előfordulása esetén a szisztematikus azonosítást és nyomozást.

A közös európai menekültügyi rendszer (KEMR) közös normákat és együttműködést határoz meg a kiszolgáltatott helyzetben lévő nemzetközi védelmet kérelmezők – köztük a fogyatékossgal élő személyek – sajátos helyzetének és szükségleteinek kezelése érdekében. A Bizottság a közös európai menekültügyi rendszer⁸⁸ reformjára vonatkozó javaslatokat tett, hogy az ellenállóbb és hatékonyabb legyen, miközben megerősíti az alkalmazandó védelmi standardokat is. Hasonlóképpen, a Bizottság a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap (AMIF) keretében támogatást fog biztosítani a fogyatékossgal élő személyek számára, az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal pedig megkönnyíti a kiszolgáltatott személyek, köztük a fogyatékossgal élő személyek menedékjog iránti kérelmeivel foglalkozó védelmi tisztviselők és tolmácsok képzését. Ezen túlmenően a Bizottság biztosítani fogja e stratégia és az integrációról és befogadásról szóló cselekvési terv (2021–2027) közötti szinergiákat⁸⁹. Az új cselekvési terv egyik alapelve a „befogadás mindenki számára”, ami figyelembe veszi a migránsok

⁸⁵ A Bizottság közleménye (COM(2020) 661 final): Harmadik jelentés [az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről](#) és [bizottsági szolgálati munkadokumentum](#) (SWD(2020) 226 final).

⁸⁶ S. Jodoin, N. Ananthamoorthy, K. Lofts, 2020: A Disability Rights Approach to Climate Governance (A fogyatékossgal élő személyek jogaival kapcsolatos megközelítés az éghajlat-politikai irányításban), in: Ecology Law Quarterly, 47. kötet, 1. szám.

⁸⁷ A Bizottság közleménye (COM(2020) 152 final): [Az egyenlőségközpontú Unió: Nemi esélyegyenlőségi stratégia 2020-2025](#).

⁸⁸ A Bizottság közleménye (COM(2020) 609 final): [Új migrációs és menekültügyi paktum](#).

⁸⁹ A Bizottság közleménye (COM(2020) 758 final): [Cselekvési terv az integrációról és a befogadásról a 2021–2027-es időszakra](#).

számára konkrét kihívást jelentő többszörös és egymást átfedő kockázatok jelentette kihívásokat.

A polgári védelmi műveletekre vonatkozó közös európai szabványok felé haladva a Bizottság be fogja építeni a figyelemfelkeltést a veszélyeztetett csoportok biztonságának javítása érdekében. Az uniós finanszírozás a fogyatékossgal élő személyek szükségleteire való figyelemfelhívásra lesz felhasználva a polgári védelmi fórummal és az uniós polgári védelmi tudáshálózzal tartott polgári védelmi találkozók révén. A Bizottság folytatni fogja a katasztrófhelyzetekre vonatkozó képzési programok finanszírozását, beleértve a fogyatékossgal élő személyek igényeit figyelembe vevő felkészültségi projekteket és gyakorlatokat, és megerősíti a megelőző intézkedések célzott nyomon követését.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ 2024-ig **iránymutatást nyújt a tagállamoknak és a szakembereknek**, köztük a rendőröknek az erőszak fogyatékossgal élő áldozatainak nyújtott támogatás javítására vonatkozóan,
- ✓ felkéri az Alapjogi Ügynökséget, hogy vizsgálja meg **az intézményekben lakó, fogyatékossgal élő személyek helyzetét** az erőszakkal, bántalmazással és kínzással kapcsolatban.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ a **KEMR vívmányainak** végrehajtása, figyelembe véve a **kiszolgáltatott helyzetben lévő, nemzetközi védelmet kérelmezők és nemzetközi védelemben részesülő személyek** – köztük a fogyatékossgal élő személyek – sajátos szükségleteit a megfelelő gyakorlati védelem biztosítása érdekében,
- ✓ a kiszolgáltatott személyek, köztük a fogyatékossgal élő személyek menedékjog iránti kérelmeivel foglalkozó **védelmi tisztviselők** és tolmácsok **képzésének** megkönnyítése, az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatallal való szoros együttműködésben.

6. A fogyatékossgal élő személyek jogainak előmozdítása világszerte

Az EU továbbra is védelmezni fogja a fogyatékossgal élő személyek emberi jogait, és támogatni fogja társadalmi befogadásukat a nemzetközi kapcsolatok során, valamint valamennyi külső tevékenység, szakpolitikai tervezés, finanszírozási program és tevékenység részeként. Figyelmet kell fordítani a fogyatékossgal élő gyermekekre és fiatalokra is, különösen a konfliktus sújtotta és konfliktus utáni társadalmakban vagy a fejlődő országokban, ahol gyakran hiányzik a védelem, az oktatáshoz való hozzáférés és az alapvető szolgáltatások.

Ez azt jelenti, hogy különös figyelmet kell fordítani a harmadik országokkal való együttműködésre az EU bővítési és szomszédspolitikája, valamint tágabb fejlesztési együttműködési menetrendje keretében.

Körülbelül
1 milliárd ember él
fogyatékossgal
világszerte

A világ népességének mintegy 15 %-a él a fogyatékossgal valamilyen formájával, és mintegy 2–4 % súlyos életviteli nehézségekkel küzd, és 80 % fejlődő országokban él⁹⁰. A világ nagy részén a fogyatékossgal élő személyek nehezen férnek hozzá az inkluzív alapvető szolgáltatásokhoz, védelemhez, támogató technológiákhoz, információkhoz, igazságszolgáltatáshoz és jogi identitáshoz. Ez kiegészíti a hátrányos megkülönböztetést és a munkalehetőségek hiányát. A legsürgetőbb kérdések közé tartozik a továbbra is fennálló, intézményesített ellátás és a szegregáció. Az oktatási

rendszerek gyakran nem veszik figyelembe a fogyatékossgal élő gyermekek szükségleteit. Ezenkívül a fogyatékossgal élő személyek sokszor a legkiszolgáltatottabbak közé tartoznak a humanitárius válságok során. Katasztrófák esetén a halálozási arány 2–4-szer magasabb, mint a fogyatékossgal nem rendelkezők körében⁹¹.

E stratégiával az EU világszerte megerősíti a fogyatékossgal élő személyek jogainak védelmezőjeként betöltött szerepét a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény nemzetközi közösségével folytatott együttműködés, humanitárius fellépés és párbeszéd révén. Elismerve a partnerországok előtt álló különböző kihívásokat és az EU-val kialakított együttműködési keretek sokféleségét, ez a stratégia inspirációként szolgál majd a reformtörekvésekhez és a partnerországokkal és az érintett érdekelt felekkel való segítségnyújtás megtervezéséhez. Ezen túlmenően az EU a humanitárius elvekkel összhangban továbbra is biztosítani fogja a humanitárius segítségnyújtást és a szükségleteken alapuló védelmet.

Az EU minden államot felszólít arra, hogy tartsák tiszteletben, védjék és érvényesítsék a fogyatékossgal élő személyeknek a következő évtizedet alakító valamennyi szakpolitikai kezdeményezésben tükröződő jogait⁹². Alapvető fontosságú, hogy 2030-ig tartó menetrend keretében a külső tevékenység során tiszteletben legyenek tartva és végre legyenek hajtva a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény elvei, általánosan érvényesüljön az egyetemes tervezésen alapuló megközelítés a jobb hozzáférhetőség érdekében, és valamennyi tevékenységben biztosított legyen a fogyatékossgal élő személyekhez való észszerű alkalmazkodás. Az EU ezt a politikai, emberi jogi és kereskedelmi párbeszédektől kezdve az EU szomszédsági és bővítési, valamint nemzetközi partnerségeire vonatkozó politikái terén a harmadik országokkal folytatott együttműködésig valamennyi eszközt használni fogja, beleértve a humanitárius tevékenységeket és a multinacionális szervezetekkel való együttműködést is. Az EU általánosságban támogatja a közpolitikák inkluzívabbá tételét célzó reformokat, és törekszik annak biztosítására, hogy a Covid19-világjárványra és a globális helyreállításra adott válasz középpontjában továbbra is az összes emberi jog, köztük a fogyatékossgal élő személyek jogai álljanak. Az uniós küldöttségek támogatják a fogyatékossgal élő személyek jogainak előmozdítását, iránymutatást nyújtanak az akadálymentesség megvalósításához, és biztosítják a fogyatékossgal élő személyekkel való érdemi konzultációt, többek között képviseleti szervezeteiken keresztül, a meglévő bevált gyakorlatok alapján. Az EU arra törekszik, hogy külső tevékenységeiben célzottan

⁹⁰ Egészségügyi Világszervezet/Világbank, 2011: [A fogyatékossgal élő személyekről szóló világgazdasági jelentést lásd a 27. oldalon.](#)

⁹¹ Ügynökségek Közötti Állandó Bizottság, 2019: [Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action \(A fogyatékossgal élő személyek bevonása a humanitárius fellépésbe\)](#), 2. o.

⁹²1) Közös közlemény (JOIN(2020) 5 final): [Az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó uniós cselekvési terv \(2020–2024\)](#);

2) Közös közlemény (JOIN(2020) 17 final): [A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó III. uniós cselekvési terv \(GAP\)](#) – Az EU külső tevékenységeiben a nemek közötti egyenlőség biztosítását és a nők szerepének megerősítését célzó ambiciózus program (2021–2025); 3) [Az EU általános vámkedvezmény-rendszere \(GSP\)](#).

fellépjen a fogyatékoság és a fogyatékosággal kapcsolatos szempontok általános érvényesítése terén. Az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó, a 2020–2024 közötti időszakra szóló uniós cselekvési terv és a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó III. cselekvési terv (2021–2025) meghatározza az EU arra irányuló törekvéseit, hogy fokozza a megkülönböztetés minden olyan formája elleni küzdelmet, amellyel a fogyatékosággal élő személyek szembesülnek, különös figyelmet fordítva a megkülönböztetés többszörös és interszekcionális formáira, összhangban a megkülönböztetésmentességre vonatkozó, a külső tevékenységekben alkalmazott emberi jogi iránymutatásaival⁹³.

Az EU arra is törekedni fog, hogy az uniós finanszírozású humanitárius segítségnyújtás – a fogyatékosággal élő személyek részvételének és a civil társadalommal való együttműködésnek a megerősítése, valamint a kapacitásépítés támogatása révén — megfelelően figyelembe vegye a fogyatékosággal élő személyek szükségleteit. Emellett az EU az uniós finanszírozású humanitárius segítségnyújtás keretében meg fogja erősíteni a fogyatékosággal élő személyekre vonatkozó adatgyűjtést, például a washingtoni rövid kérdéssor használatának előmozdítása révén⁹⁴. Ezenkívül az EU általános vámkedvezmény-rendszeréről szóló rendeletének (GSP+) felülvizsgálata során a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény is bekerül a rendeletbe, ami ösztönözni fogja annak a kapcsolódó kereskedelmi partnerek általi betartását.

Az EU továbbá törekszik arra, hogy fokozza és megszilárdítsa a többi részes állammal és aláíró felekkel folytatott együttműködését, előmozdítsa a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény ratifikálását és végrehajtását, valamint növelje a vezető szerepet, különösen a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény részes államainak éves konferenciájával összefüggésben. Az EU továbbra is támogatja a civil társadalom szervezeteit annak érdekében, hogy az EU és a partnerországok szintjén, valamint nemzetközileg a konkrét és inkluzív, strukturált párbeszédeken keresztül a fogyatékosággal élő személyek képviselői részt vehessenek valamennyi vonatkozó folyamatban. Ezek a stratégiai kezdeményezések és a bevált gyakorlatok cseréit, valamint az eredmények szélesebb körű terjesztését vonják maguk után.

Az EU megosztja a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtására vonatkozó stratégiáit és gyakorlatait az ENSZ multilaterális fórumain, például az Emberi Jogi Tanácsban, a nők helyzetével foglalkozó bizottságban vagy a társadalmi fejlődés bizottságában, valamint a regionális integrációs szervezetekkel, például az Afrikai Unióval, az ASEAN-nal vagy az USAN-nal. Ennek az eszmecserének az lenne a célja, hogy világszerte ösztönözze a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény átlátható és ambiciózus végrehajtását⁹⁵, miközben az EU számára is előnyös lenne a gyakorlatok globális cseréje. Ha az EU nagyobb mértékben részt vesz a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottságban, az a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény hatékonyabb végrehajtását vonná maga után mind az EU-ban, mind azon kívül. A Bizottság javasolni fogja a tagállamoknak, hogy a multilateralizmusról szóló

⁹³ Tanács, 6337/19, 2019: [Az EU emberi jogi iránymutatásai a megkülönböztetésmentesség elvének a külső tevékenysége keretében való érvényesítéséről](#).

⁹⁴ A fogyatékosággal kapcsolatos statisztikákkal foglalkozó washingtoni csoport: [Short Set on Functioning \(Rövid kérdéssor a működésről\)](#).

⁹⁵ Különösen más regionális integrációs szervezetekben, például az Afrikai Unióban, az ASEAN-ban vagy az USAN-ban.

együttes nyilatkozattal összhangban az EU a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság választásán indítson jelöltet⁹⁶.

A Bizottság és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője/a Bizottság alelnöke:

- ✓ 2021-ben aktualizálni fogja **az uniós fejlesztési együttműködésre vonatkozó valamennyi emberi jogot felölelő, jogokon alapuló megközelítéssel kapcsolatos eszköztárat**, hogy a külső tevékenységek során kezelje az összes egyenlőtlenséget, beleértve a fogyatékosággal élő személyekkel szembeni megkülönböztetést is,
- ✓ biztosítja, hogy az **uniós küldöttségek** aktívabb szerepet játsszanak a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtásának támogatásában és a globális ratifikálás előmozdításában,
- ✓ szisztematikusan használja az OECD Fejlesztési Támogatási Bizottságának (DAC) fogyatékosági mutatóját⁹⁷ a fogyatékosággal kapcsolatos inkluzív beruházások nyomon követésére az **uniós finanszírozás célzott figyelemmel kísérése** érdekében,
- ✓ **technikai segítséget** nyújt a tagállamokkal együtt a partnerországok kormányzataival közösen a programjaik és eszközeik révén,
- ✓ **rendszeres strukturált párbeszédet** szervez a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény részes államainak éves konferenciáján és más meglévő többoldalú fórumok keretében, valamint fokozza **az együttműködést, különös tekintettel az akadálymentességre és a foglalkoztatásra**.

7. A stratégia hatékony megvalósítása

A Bizottság felszólítja a tagállamokat, valamint az összes uniós intézményt és ügynökséget, hogy a szakpolitikák, jogszabályok és finanszírozási programok kidolgozása, végrehajtása és nyomon követése során vegyék figyelembe a fogyatékosággal élő személyek szükségleteit a célzott intézkedések és általános érvényesítés révén. A Bizottság ösztönzi az uniós intézmények, a tagállamok és más érdekelt felek közötti, a fogyatékosággal kapcsolatos együttműködést, amelyet uniós finanszírozás és képzés biztosítása támogat.

7.1. Minőségi jogalkotás – a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek való megfelelés a szakpolitikai döntéshozatalban

A minőségi jogalkotás célja, hogy a lehető legjobb alapot biztosítsa az időszerű és megalapozott politikai döntéshozatalhoz. Az EUMSZ 10. cikke hangsúlyozza, hogy szakpolitikái meghatározása és végrehajtása során az Uniónak küzdenie kell a – többek között a fogyatékoságon alapuló – megkülönböztetés ellen.

A hatékony szakpolitikai döntéshozatal a fogyatékosággal élő személyekkel és képviselő szervezeteikkel való konzultációt és a részvételüket is magában foglalja a vonatkozó szakpolitikai kezdeményezésekről és konzultációkról szóló, hozzáférhető formátumú tájékoztatási folyamaton és információnyújtáson keresztül.

⁹⁶ Közös közlemény (JOIN(2021) 3 final): [A szabályokon alapuló multilateralizmushoz való uniós hozzájárulás megerősítése](#).

⁹⁷ OECD, 2019: [Handbook for the marker for the inclusion and empowerment of persons with disabilities \(Kézikönyv a fogyatékosággal élő személyek bevonására és szerepük megerősítésére vonatkozó mutatókról\)](#).

A mindenki számára biztosítandó és minden értelemben vett egyenlőség előmozdítására irányuló tevékenységei részeként a Bizottság Esélyegyenlőségi Munkacsoportja⁹⁸ arra törekszik, hogy minden szakpolitikai területen biztosítsa a fogyatékoság kérdésének általános érvényesítését.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek való megfelelés biztosítása céljából a fogyatékosággal élő személyek befogadásának növelése érdekében megerősíti a **minőségi jogalkotásra irányuló eszköztárat**,
- ✓ biztosítja a **fogyatékosággal kapcsolatos kérdéseknek a hatásvizsgálatokba és adott esetben az értékelésekbe való koherens beépítését és értékelését**, többek között a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményre irányuló kezdeményezéseket előkészítő személyzet képzése révén.

7.2. Az uniós intézmények és a tagállamok közötti együttműködés felerősítése

A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtásának megerősítése, valamint az EU mint az egyezmény részes fele által tett kötelezettségvállalás jobb tükrözése érdekében a Bizottság a fogyatékosággal élő személyek jogaival foglalkozó ENSZ-bizottság ajánlásaival összhangban be fog fektetni az uniós szintű együttműködés megerősítésébe⁹⁹. A Bizottság együtt fog működni az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal annak biztosítása érdekében, hogy a fogyatékosággal kapcsolatos ügyeket megfelelően figyelembe vegyék az intézményközi tárgyalások során, és hogy azonosítani lehessen a jelenlegi jogszabályok hiányosságait.

A Bizottság:

- ✓ felszólítja az összes uniós intézményt és szervet, ügynökséget és küldöttséget, hogy **jelöljenek ki fogyatékoságügyi koordinátorokat** intézményeik és fogyatékoságügyi stratégiáik számára,
- ✓ **rendszeres magas szintű találkozókat** szervez az Európai Parlament, a Tanács, a Bizottság és az EKSZ, valamint a fogyatékosággal élő személyeket képviselő szervezetek részvételével,
- ✓ évente eszmecsere-t szervez az **Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal** és a **Régiók Bizottságával**.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ a fogyatékosággal élő személyek sajátos szükségleteinek figyelembevételére minden olyan szakpolitikában, amellyel a Tanács szintjén és a Tanács következtetéseiben foglalkozni kell (**a fogyatékoság általános érvényesítése**).

7.3. Együttműködés a tagállamokkal, valamint a regionális és helyi hatóságokkal

A tagállamok mint a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény részes felei kulcsfontosságú szerepet játszanak az egyezmény végrehajtásában, bevonva a kormányokat, parlamenteket és más érdekelt feleket a különböző szinteken.

⁹⁸ A belső Esélyegyenlőségi Munkacsoport a Bizottság valamennyi szolgálatának és az Európai Külügyi Szolgálatnak a képviselőiből áll. Munkáját az Európai Bizottság Főtitkárságán működő titkárság segíti.

⁹⁹ ENSZ-bizottság, 2015: [Az Európai Unió bevezető jelentésével kapcsolatos záró észrevételek](#) 75., 77. pont.

Rendszeresen jelentést kell tenniük az ENSZ-bizottságnak a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtására irányuló intézkedéseikről, beleértve a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó nemzeti stratégiákat is. A Bizottság meg fogja erősíteni az uniós szintű együttműködés irányítási mechanizmusát.

Kiemelt kezdeményezés:

A Bizottság 2021-ben létrehozza a **fogyatékossgügyi platformot**. A platform a fogyatékossgal foglalkozó magas szintű munkacsoportot váltja fel, és támogatja e stratégia és a nemzeti fogyatékossgügyi stratégiák végrehajtását. Össze fogja fogni az egyezmény nemzeti kapcsolattartó pontjait, a fogyatékossgal élő személyek szervezeteit és a Bizottságot. A platform fórumként szolgálhatna a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény tagállamok általi végrehajtásáról szóló ENSZ-értékelések megvitatására. A fogyatékossgügyi platform online jelenléte információkat fog tartalmazni a platform üléseiről, tevékenységeiről, elemzéséről és az országokra vonatkozó információkról, ideértve a hozzáférhető és inkluzív bevált gyakorlatok előmozdítását is.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ párbeszédet alakít ki a fogyatékossgáról a helyi és regionális hatóságok **meglévő hálózataival**¹⁰⁰.

A Bizottság az alábbiakra kéri fel a tagállamokat:

- ✓ **ambiciózus nemzeti stratégiák** elfogadása a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény és e stratégia **nemzeti, regionális és helyi szintű** végrehajtásának előmozdítása érdekében.

7.4. A végrehajtás támogatása uniós finanszírozással

E stratégia és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtásának támogatása érdekében az EU továbbra is elő fogja mozdítani az uniós finanszírozás tagállamok általi felhasználását a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretben előírtaknak megfelelően¹⁰¹, valamint a NextGenerationEU helyreállítási terv keretében rendelkezésre álló új finanszírozási lehetőségek révén, amelyek elvezetnek a jelenlegi válságból való kilábaláshoz, és lefektetik a modern és fenntarthatóbb Európa alapjait¹⁰². A technikai támogatási eszköz testre szabott technikai szakértelemmel támogathatja a tagállamokat.

A megosztott irányítású alapokra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendelet¹⁰³ biztosítja többek között a kohéziós politikai alapok, köztük az Európai Szociális Alap+ (ESZA+), az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és az új Méltányos Átállást Támogató Alap szakpolitikai keretét. A rendelet előírja, hogy a tagállamoknak teljesíteniük kell az úgynevezett „előfeltételeket” annak biztosítása érdekében, hogy az uniós támogatás beruházási környezete megfelelően elő legyen készítve. Az egyik

¹⁰⁰ A hálózatok közé tartozik például az [Eurocities](#) vagy az [Európai Települések és Régiók Tanácsa \(CCRE\)](#).

¹⁰¹ A Tanács (EU, Euratom) 2020/2093 rendelete: [A 2021–2027-es időszakra szóló többéves pénzügyi keret](#).

¹⁰² A NextGenerationEU 750 milliárd EUR összegű ideiglenes helyreállítási eszköz, amelynek célja, hogy segítse a koronavírus-járvány által okozott azonnali gazdasági és társadalmi károk helyreállítását. Központi eleme a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, amely hiteleket és támogatásokat nyújt a tagállamok által végrehajtott reformok és beruházások támogatásához: A Tanács (EU) 2020/2094 rendelete a Covid19-válság utáni helyreállítás támogatására szolgáló [Európai Unió Helyreállítási Eszköz](#) létrehozásáról.

¹⁰³ A társjogalkotók 2020. december 1-jén politikai megállapodásra jutottak a megosztott irányítású alapokra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendeletre irányuló bizottsági javaslatról (COM(2018) 375 final).

előfeltétel megköveteli, hogy **a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtását biztosító nemzeti keret álljon rendelkezésre**. A teljesítés egyik kritériuma az akadálymentességet biztosító intézkedések megléte. Az uniós finanszírozás olyan területeket támogat, mint az intézményesítettség csökkentése, a fogyatékossgal élő személyek társadalmi-gazdasági befogadása, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, az inkluzív oktatás és egészségügyi ellátás, a kulturális örökség inkluzívabbá tétele, valamint az akadálymentesség biztosítása. Az egyezmény tagállami kapcsolattartó pontjai fontos szerepet játszhatnak a vonatkozó előfeltételek teljesülésének a programozási időszakon keresztül támogatásában. A közös rendelkezésekről szóló rendelet azt is előírja, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára az akadálymentességet a tagállamok operatív programjainak előkészítése és végrehajtása során mindvégig figyelembe kell venni.

Más alapok is szerepet játszhatnak e stratégia célkitűzéseinek elérésében.

Az Erasmus+ program ösztönözn fogja a fogyatékossgal élő résztvevők pénzügyi támogatását és egyéb befogadási intézkedéseit. A „Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek” program támogatni fogja e stratégia végrehajtását és irányítását. A Bizottság segíteni fogja más pénzügyi eszközök és programok – például az InvestEU és a Horizont Európa fogyatékossgal élőkre is kiterjedő végrehajtását¹⁰⁴.

A 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret¹⁰⁵ releváns pénzeszközei kezelésének a fogyatékossgal élő személyek jogai tekintetében történő összehangolása érdekében a Bizottság megerősített együttműködéssel, figyelemfelkeltő tevékenységekkel és célzott iránymutatással fogja támogatni a tagállamokat.

A Szomszédsgai, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz (2021–2027) hozzá fog járulni a stratégia külső célkitűzéseinek végrehajtásához. Az olyan alapok, mint például a SOCIEUX+, a rövid távú missziókra összpontosító technikai együttműködési program, a technikai segítségnyújtási és információcsere-eszköz (TAIEX) és a TWINNING programok világszerte hozzájárulnak az uniós fogyatékossgügyi politikák végrehajtásához.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ feltárja az új „Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek” programon keresztül finanszírozási lehetőségeket a **fogyatékossgal élő polgárok másokkal egyenlő** szerepvállalásának előmozdítása érdekében,
- ✓ támogatja a **tagállamokat az uniós alapoknak** a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban történő **felhasználásában**, valamint az akadálymentesség tiszteletben tartásában, továbbá annak biztosításában, hogy az uniós alapok ne támogassanak olyan intézkedéseket, amelyek hozzájárulnak a szegregációhoz vagy a kirekesztéshez.

A Bizottság az alábbiakra kéri a tagállamokat:

- ✓ **partnerség** biztosítása a regionális, helyi hatóságoknak, a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezeteknek, a civil társadalomnak, az alapvető jogokkal foglalkozó szervezeteknek és más érdekelt feleknek az uniós alapok kialakítása és végrehajtása során,

¹⁰⁴ [Erasmus+: InvestEU: Horizont Európa.](#)

¹⁰⁵ [A 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret.](#)

- ✓ a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény szerinti kapcsolattartó pontok ösztönzése arra, hogy támogassák a vonatkozó előfeltételek teljesítését a programozási időszak során.

8. Példamutatás

A Bizottság jó példával kíván elől járni, és felszólítja a többi uniós intézményt, szervet és ügynökséget, hogy hasonlóképpen járjanak el.

8.1. A kiválasztási, felvételi, foglalkoztatási és megtartási folyamatok inkluzívá tétele a fogyatékossgal élők számára

A sokszínűség és a befogadás gazdagítja és erősíti a szervezeteket. Ennek szellemében a Bizottság megújított humánerőforrás-stratégiájába olyan intézkedéseket fog belefoglalni, amelyek célja a fogyatékossgal élő alkalmazottak hatékony foglalkoztatásának és karrierlehetőségeinek javítása, valamint az inkluzív munkakörnyezet kialakítása, és munkáltatóként megerősíti a sokszínűség és az egyenlőség előmozdítása iránti elkötelezettségét, biztosítva egyúttal az akadálymentességet és az észszerű alkalmazkodást. A közelmúltban létrehozott Sokféleesség és Társadalmi Befogadás Hivatala felügyeli a vonatkozó intézkedések kidolgozását és végrehajtását, és hozzájárul a sokszínűség, az egyenlőség és a befogadás előmozdításához a Bizottság valamennyi szervezeti egységében.

A kiválasztási és felvételi eljárás érdemeken alapul, és az esélyegyenlőségi politikát követi. Ugyanakkor proaktív megközelítést kell alkalmazni, és lépéseket kell tenni a nagyobb sokféleesség előmozdítása érdekében.

Ami a munkaerő-felvételt illeti, a felvételi folyamatok, eljárások és eszközök egyenlőségi és sokféleességi átvilágítására kerül sor annak érdekében, hogy azonosítani lehessen az elfogultság vagy a megkülönböztetés potenciális kockázatát, valamint a szükséges korrekciós intézkedéseket. Megfelelő intézkedésekre kerül sor az egyenlőség és a sokszínűség ellenőrzése során azonosított problémák hatékony orvoslása érdekében.

Ezt támogatja a Bizottság belső kommunikációs kampánya és a személyzet – többek között a vezetők és a humánerőforrás-szakemberek (akik számára a képzés kötelező) – képzése a tiszteletteljes munkakörnyezet biztosítása, valamint többek közt a fogyatékossgal élő személyekkel szembeni elfogultság és megkülönböztetés elleni fellépés érdekében.

Ami a személyzet kiválasztását illeti, az intézményközi Európai Személyzeti Felvételi Hivatal (EPSO) továbbra is az egyenlőség, a sokszínűség és a befogadás politikáját alkalmazza a versenyvizsgák és kiválasztások során azáltal, hogy a pályázati szakaszban adatokat gyűjt a fogyatékossgáról. Ily módon az EPSO garantálni tudja az észszerű alkalmazkodást, jobban fel tudja mérni az elérési hiányosságait, és növelni tudja a fogyatékossgal élő pályázók vizsgákon való részvételi lehetőségeit. Aktualizálni fogja továbbá célzott kommunikációs és tájékoztatási stratégiáját, továbbfejleszti a fogyatékossgal foglalkozó partnerszervezetek hálózatát, az észszerű alkalmazkodással kapcsolatos szakértelmét, valamint képzési és szolgáltatási katalógusát.

A Bizottság valamennyi felvételi csatornájában és különböző programjaiban esélyegyenlőségi politikát alkalmaz. Annak érdekében, hogy ez a gyakorlatban is megvalósulhasson, kifejezetten ösztönözni fogja a fogyatékossgal élő személyek

jelentkezését, továbbá célzott támogatást és segítséget nyújt a jelölteknek a folyamat során.

Az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) folytatni fogja a fogyatékosokra vonatkozó cselekvési terv végrehajtását.

Kiemelt kezdeményezés:

A Bizottság **megújult humánerőforrás-stratégiát** fog elfogadni, amely a fogyatékosággal élő személyek sokszínűségét és befogadását előmozdító intézkedéseket tartalmaz majd, és felkéri az EPSO-t, hogy más, munkaerő-felvétellel foglalkozó uniós intézményekkel együttműködve egészítse ki ezeket az erőfeszítéseket.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ biztosítja, hogy valamennyi szolgálata **folyamatosan elhárítsa és megelőzze** a fogyatékosággal élő személyek és a nyilvánosság előtt álló **akadályokat** (pl. akadálymentes IKT-felszerelések és online megbeszélésekhez szükséges eszközök),
- ✓ megerősíti a Bizottság szolgálatainak vezetése által a sokszínűségről – többek között a fogyatékosággal élő alkalmazottak igényeihez való észszerű alkalmazkodásról – készített **jelentéstételt**.

8.2. Az épületek és a kommunikáció akadálymentessége

A Bizottság folyamatosan javítja épületeinek, digitális környezetének és kommunikációjának akadálymentességét, és fokozni fogja erőfeszítéseit az akadálymentesség biztosítása érdekében, ideértve az innovatív projekteket is, javítja a kiadványok, különösen az uniós jog és szakpolitikák hozzáférhetőségét, képzést nyújt a személyzet számára és támogatja a nemzetközi jelnyelvi tolmácsolás elsajátítását.

A Bizottság:

- ✓ 2021-ben a **web-akadálymentesítésről szóló cselekvési tervet** fogad el, amelyet valamennyi uniós intézményben, szervezetben és ügynökségben meg kell osztani és elő kell mozdítani, továbbá biztosítja, hogy az uniós honlapok, valamint az ezeken a webhelyeken és online platformokon közzétett dokumentumok megfeleljenek az európai akadálymentesítési szabványoknak¹⁰⁶,
- ✓ 2023-ig javítja **audiovizuális kommunikációs és grafikai tervezési** szolgáltatásainak, valamint kiadványainak és rendezvényeinek akadálymentességét, ideértve adott esetben a jelnyelvi tolmácsolást és a könnyen olvasható formátumban készült dokumentumokat is,
- ✓ biztosítja az akadálymentességet a Bizottság valamennyi **újonnan elfoglalt épületében**, a befogadó országok esetleges várostervezési követelményeitől függően,
- ✓ biztosítja azon **helyszínek** akadálymentességét, ahol a Bizottság rendezvényeit szervezik;

¹⁰⁶ Az Európai Személyzeti Felvételi Hivatal (EPSO) továbbra is javítani fogja tesztjeinek és weboldalának hozzáférhetőségét annak érdekében, hogy azok megfeleljenek a [Web Akadálymentesítési Útmutatónak](#).

- ✓ biztosítja, hogy 2030-ra a Bizottság valamennyi épülete megfeleljen az **európai akadálymentesítési szabványoknak**, a befogadó országok várostervezési követelményeinek megfelelően.

9. Figyelemfelkeltés, irányítás és az előrehaladás mérése

A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal a nemzeti kampányok kiegészítése és támogatása, a tudatosság növelése és a fogyatékosággal kapcsolatos sztereotípiák leküzdése érdekében. Továbbra is szervez külön rendezvényeket, nevezetesen a fogyatékosággal élő személyek európai napját, amely a fogyatékosággal élő személyek ENSZ-világnapja előtt tiszteleg december 3-án.

A Bizottság meg fogja erősíteni a fogyatékosággal élő személyekkel és az őket képviselő szervezetekkel folytatott strukturált párbeszédet, és biztosítani fogja a vonatkozó politikai folyamatokban való képviseletüket és a vonatkozó bizottsági javaslatokról szóló konzultációt. Továbbra is finanszírozni fogja a fogyatékosággal élő személyek szervezetei által végzett munkát, és a „Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek” programon keresztül hozzájárul a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtásához.

A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény fakultatív jegyzőkönyve lehetővé teszi a fogyatékosággal élő személyek számára, hogy felveszék a kapcsolatot az illetékes bizottsággal, ha szerintük a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményben foglalt rendelkezések adott részes állam általi megsértésének áldozataivá váltak¹⁰⁷. Nem minden tagállam csatlakozott a jegyzőkönyvhöz, és az EU-nak a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény fakultatív jegyzőkönyvéhez való csatlakozásáról szóló tanácsi határozatra irányuló javaslat 2008 óta függőben van. A Bizottság szorosan figyelemmel fogja kísérni a tagállamoknak a fakultatív jegyzőkönyvhöz való csatlakozása terén elért eredményeket, és ennek fényében újra meg fogja vizsgálni a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének az EU általi ratifikálását.

A Bizottság együtt fog működni a Tanáccsal annak érdekében, hogy aktualizálja az EU hatásköréről szóló uniós nyilatkozatot a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény hatálya alá tartozó kérdések tekintetében, amint azt a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság 2015-ben ajánlotta¹⁰⁸. A vonatkozó uniós jogi aktusok száma jelentősen, a nyilatkozatban 2008-ban felsorolt 40-ről 130 fölé emelkedett¹⁰⁹.

9.1. A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény szerinti uniós keret megerősítése

A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény részes feleként az EU-nak keretet kell létrehoznia az egyezmény végrehajtásának előmozdítása, védelme és nyomon követése érdekében.

¹⁰⁷ [Fakultatív jegyzőkönyv](#); [A ratifikáció állapota](#): 21 tagállam.

¹⁰⁸ ENSZ-bizottság, 2015: [Az Európai Unió bevezető jelentésével kapcsolatos záró észrevételek](#).

¹⁰⁹ A Bizottság közleménye (SWD(2017) 29 final): [Előrehaladási jelentés az európai fogyatékoságügyi stratégia \(2010–2020\) végrehajtásáról](#).

E tekintetben külön uniós keretrendszer¹¹⁰ jött létre, amely az európai ombudsmanból, az Európai Parlament Petíciós Bizottságából, az Alapjogi Ügynökségből és az Európai Fogyatékosügyi Fórumból áll, amelyek mindegyike függetlenül, de együttműködésben látja el feladatait. Az uniós keretrendszer a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény azon területeit felügyeli, ahol a tagállamok hatásköröket ruháztak át az EU-ra, valamint ellenőrzi a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek az uniós intézmények általi végrehajtását.

E mechanizmus uniós szintű hatékonyságának növelése érdekében a Bizottság:

- ✓ 2022-ben megvizsgálja az **uniós keretrendszer működését**, és ennek alapján intézkedéseket javasol,
- ✓ **éves párbeszédet** szervez a Bizottság mint uniós kapcsolattartó pont és az uniós keretrendszer között.

9.2. A megbízható nyomon követés és jelentéstétel biztosítása

A 2010–2020 közötti időszakra vonatkozó európai fogyatékossgügyi stratégia tapasztalataira építve a Bizottság létrehozta a stratégia végrehajtásának nyomon követésére szolgáló keretet, amely hozzájárul majd az európai szemeszterhez, a szociális eredménytáblához és a fenntartható fejlődési célok megvalósításához is.

A tagállamokban elért eredmények nyomon követése a fogyatékossgal élő személyek helyzetére vonatkozó jobb statisztikai adatgyűjtésre, valamint a tagállamok által a külön erre a célra létrehozott ENSZ-bizottság felé tett jelentéstételt kiegészítő, nemzeti szakpolitikákra és gyakorlatokra vonatkozó információkon fog alapulni. Az új eredménytábla bemutatja az e stratégia keretében uniós szinten végzett tevékenységek végrehajtása terén elért eredményeket, valamint azokat, amelyek esetében a Bizottság cselekvésre szólítja fel a tagállamokat. A Bizottság továbbra is nyomon követi a fogyatékossgra vonatkozó uniós jogszabályok végrehajtását. Továbbá az e stratégia féldős jelentése alapján mérlegelni fogja az intézkedések finomhangolását.

Az EU nevében az Európai Bizottság mint uniós kapcsolattartó rendszeresen jelentést tesz az egyezmény uniós végrehajtásáról a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottságnak. E célból a Bizottság információkat gyűjt az Európai Parlamenttől és a Tanácstól, valamint a Bizottság szolgálataitól¹¹¹.

A hatékony nyomon követés lehetővé tétele érdekében elengedhetetlen feltételnek számítanak a minőségi adatok és a hosszú távú kutatás. Ez magában foglalja az azzal kapcsolatos ismereteket is, hogy mit jelent a zöld és digitális átállás a fogyatékossgal élő személyek számára. Bár az Eurostat felmérési adatokat szolgáltat a kulcsfontosságú területekre vonatkozóan, a jelenlegi adatgyűjtés nem terjed ki minden érintett területre, és nem mindig elég gyakori a tendenciák azonosításához.

A Bizottság meg fogja erősíteni az adatgyűjtést minden olyan területen, ahol hiányosságokat tártak fel¹¹², beleértve az intézmények lakóira vonatkozó adatokat és az interszekcionális megközelítést alkalmazó, a Horizont Európa kutatási és innovációs

¹¹⁰ A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 33. cikkének (2) bekezdésében előírt [uniós szintű keretrendszer módosított változata](#).

¹¹¹ [Jelentéstétel](#): további információk gyűjtésére kerül sor az uniós intézményektől, ügynökségektől és szervektől.

¹¹² Pl. az intézményben lakó, fogyatékossgal élő személyek, az egészségügy, a humanitárius segítségnyújtás, foglalkoztatás.

keretprogram (2021–2027) keretében a fogyatékosokra vonatkozó kutatásokat. Az átfogóbb adatgyűjtés alapján a Bizottság az európai szemeszter keretében megerősíti a fogyatékosok nyomon követését.

A Bizottság ezenkívül:

- ✓ 2021-ben **nyomonkövetési keretet** dolgoz ki és tesz közzé e stratégia célkitűzéseire és intézkedéseire vonatkozóan,
- ✓ legkésőbb 2023-ig új **fogyatékosági mutatókat** dolgoz ki, egyértelmű végrehajtási ütemtervvel. Ide tartoznak a gyermekekre és a fogyatékossgal élő személyek helyzetére vonatkozó mutatók a foglalkoztatás, az oktatás, a szociális védelem, a szegénység és a társadalmi kirekesztés, az életkörülmények, az egészségügy, az új kommunikációs technológiák használata terén, és ezek támogatják az uniós szociális eredménytábla mutatóit, valamint az európai szemeszter fenntartható fejlődési céljait,
- ✓ 2024-ben **jelentést** készít e stratégiáról, amelyben értékeli a stratégia végrehajtásának előrehaladását, és szükség esetén aktualizálja célkitűzéseit és fellépéseit,
- ✓ **adatgyűjtési stratégiát** dolgoz ki, ennek megfelelően irányítja a tagállamokat, és elemzi a meglévő adatforrásokat és mutatókat, beleértve az adminisztratív adatokat is.

10. Következtetés

A vázolt stratégiával a Bizottság célja, hogy további jelentős javulást érjen el a fogyatékossgal élő személyek életének minden területén az EU-n belül és kívül. Az elkövetkező évtizedben ez a stratégia támogatni fogja mind a tagállamokat, mind az uniós intézményeket a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtására irányuló törekvésekben. Az e stratégiában előirányzott kezdeményezések végrehajtása hozzá fog járulni a megkülönböztetés visszaszorításához és ahhoz, hogy a fogyatékossgal élő személyek 2030-ra teljes mértékben gyakorolhassák emberi jogait, alapvető szabadságaikat és uniós jogait másokkal azonos alapon, a maximális függetlenség, a részvétel és a tisztességes életkörülmények elérése érdekében.

E stratégia célkitűzéseinek megvalósításához a tagállamok határozott elkötelezettségére van szükség az olyan szakpolitikák és fellépések előmozdítása iránt, amelyek akadálymentes környezetet, valamint magas színvonalú és hatékony, a fogyatékossgal élő személyek számára méltányos foglalkoztatáshoz vezető, inkluzív oktatási és egészségügyi rendszereket hoznak létre.

Annak lehetővé tétele, hogy a fogyatékossgal élő személyek teljes mértékben részt vehessenek az inkluzív, zöld és digitális gazdaságra és társadalomra és demokráciára való átállásban, és hozzájárulhassanak ahhoz, megerősíti a Szerződésekben rögzített uniós értékeket. Jelentős mértékben hozzá fog járulni az egyenlőségközpontú Unióhoz, és világszerte erősíteni fogja a fogyatékossgal élő személyek jogait.

A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy működjenek együtt, és mutassanak példát a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény uniós és nemzeti szintű végrehajtása terén. **A Bizottság felkéri a Tanácsot, hogy fogadjon el következtetéseket e stratégiáról.**